

PAVLUS'DA GNOSTİK İNSAN AYRIMCILIĞI: RUHSAL ULUSLAR KARŞISINDAKİ BEDENSEL İSRAİLLİLER

Kürşat Haldun AKALIN*

Öz

Pavlus tanrının İncil'ini iki farklı tarzda vazetmektedir: İlk olarak Davut'un bedensel olarak tohumundan var olmuş İsraililere mesajı duyurmakta, ikincisi ise ruha göre tanrının oğlu olarak seçilmiş ve tasarlanmış kimselere aktarmıştır. İlk olarak yaratıcı olarak Yahve ile bağlantı kurmayı, daha sonra kurtarıcının insan nesline yönelmektedir. Davut uygun bir benzetmeyle Demiurge'nin kendisini ifade etmektedir, birincisi tıpkı bilge ve vakur bir kralmış gibi yarattıklarına hâkim olmakta, ve ikincisi bir Demiurge olarak bedene göre bütün insanları biçimlendirmekte ve hepsinin babası olmaktadır. Pavlus, yine üstü kapalı olarak, kurtarıcının iblis ruhlu bedensellere söylediği vaazın, Demiurge'nin (Davut'un) oğlu olarak bedene göre olmasına rağmen; İsa'nın ruhsallara duyurusunun ise, tanrının ya da babanın tasarladığı oğul olarak ruha göre olduğunu karakterize etmiştir. Hristiyanların çoğu ya da çağrılmışlar bedensellerden gelmekte, görünmeyen tanrının bir görünümünü olarak gözle görünen kâinata göre algıladıkları imanla ümit etmekte, kendisini yaratıcı ya da yüce güç olarak tanıtan Demiurge'ye tapmaktadırlar. Ruhsallar, Demiurgsal yasaya itaat etmekte yükümlü kılınmış bedensellerden çok daha iyi bir şekilde ruhun düsturlarına uymaktadır. Tanrının içindeki gizli yasası; yazıyla kâğıt üzerine de yazılmaz, kutsal metinleri de oluşturmaz, sadece ruhsalları kalbine yazılır. Bedenseller, kutsal kelimeleri Demiurge'den kaptıkları için, bunları sadece kelime anlamıyla anlarlar. Pavlus, ruhsalların inancıyla yasayı ve kutsal metinleri imanlarıyla ortadan kaldıracığı sonucuna varmaktadır. Yasa seçilmişler tarafından geçersiz kılınacağı için, bedensel ibadet olarak sünnetin sunacağı kurtuluş ayrıcalığıyla bile olsa bedenselleri seçilmişler arasına katmayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Petrus, Yahudi Hristiyanlığı, Göksel Kudüs, Bedensel Yasa, Ruhsal Elçi

The Gnostic Human Discrimination in the Paulusism : The Psychic Israelian Opposed to the Pneumatic Gentiles

Abstract

Pavlus preaches the gospel of god in two different forms: first he proclaims the Israelian who descended from David in the flesh, second the one elected and designated son of God according to spirit. He first verges to contact to Yahweh as the creator and second verges to the savior's human lineage. Pavlus is speaking symbolically. David signifies the demiurge himself as an appropriate metaphor, first in that he masters the things he created like any wise and dignified

* Dr, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Osmaniye MYO İktisadi ve İdari Programlar.

king, and second as demiurge he has formed and fathered the mankind in the flesh. Pavlus characterizes still implicitly the psychic preaching of the savior according to the flesh as son of the demiurge (David) but the pneumatic proclamation of Christ according to the spirit as one designated son of god or the father. The majority of christians or called who are come from the flesh who sight in faith perceive as the visible cosmos an image of the invisible God, worship to the demiurge who advertised himself the creator or high power. The pneumatics who keep precepts of the spirit far better than psychics who are bound to obey the demiurgic law. The inner, the law of God, is written only on pneumatic's heart, not literal written and not consist to secret texts. So the psychics who received sacred words from the demiurge themselves understood them only literally. Pavlus concludes that the pneumatics abolish the law through the faith. The law is abolished by to the elect, the advantage of circumcision is that it offers the possibility of salvation to those psychics who are not included among the elect.

Keywords: Peter, Jewish Christianity, Heavenly Holy Land, Fleshly Law, Spiritual Prophet

I. GİRİŞ

Gnostiklerin tamamı, Petrus'un bir başka İncil'i vazettiğini, hatta ayrı bir tanrıya inandığını öne sürmüştür. Petrus, Yahudi fikirlerin tesiri altında kalarak, İncil'i farklı bir tarzda vazetmiştir. Petrus, özellikle de sünnet olmuş ve bedenen arınmak isteyen Demiurgsal ruhlu bedenseller için gönderilmiştir. Mükemmel bilgidен yoksun kalmış Petrus'un kendisi de ruha dolayısıyla gerçeğe ve tanrıya ulaşamamış cahilin tekidir ve yanılgılar içindedir; çünkü İsa'nın bedensel çağrılmışlara olan mesajını vazetmek için havari, doğrudan Demiurge ya da İsraililerin tanrısı tarafından gönderilmiştir. Pavlus (Paul), İbrahim'in yalancı ve hilekâr bir alt tanrı olan Demiurge adına görev yaptığını, İbrahim'in çocuklarının veya İsrail ulusunun Demiurgsal ruhlu bedensellerden olduğunu; bedenden doğmuş olan bedensellerin babaya duyulan imandan ayrı kaldığını, lanet altında olmada ısrar ettiğini, çünkü Demiurgsal ruhlu bedensellerin tamamının günah ve ölüm yasasının altında kalarak Demiurge'nin tarafında yer aldığını örtülü bir üslupta açıklamaktadır. Pavlus'un ruhsal İncil'i ile Petrus'un Demiurgsal ruhlulara bedensel vaazı arasındaki bu zıtlık, ruhsal ilahiyatın temel nedeni olarak kalmaktadır. Kutsal Kitap'a yansımış olan Pavlus ile Petrus arasındaki çatışma, aslında, ruhun bedende/cisimde tapınak açtığına inanan ruhsal (putperest) uluslar, ile, yasaya bağlı bir imanda yaşayarak bedenini denetim altında tutan ve bedeniyle/parasıyla tapan bedensel Yahudi Hristiyanlar arasındaki mücadeledir. Oysa vahiy kitapları dışında hiçbir tanığı olmayan, yani ne zamanının eserlerinde ne de resmi mahkeme kayıtlarında adı sanı geçmeyen İsa kadar; sembolik isimlerle anılan İsa'nın havarileri arasında çok önemli bir yer işgal eden Petrus'un (Simon, Peter, Kefas, Cephas) dahi tarihsel bir şahıs olup olmadığı¹ konusunda ciddi kuşkular bulunmaktadır. Günümüz İncillerinin İsa'sının 30 ya da 33 yılları arasında çarmıha gerilerek öldürülmesinden bir süre sonra Kudüs'te yaklaşık 40 yıllarında ilk

Yahudi-Hıristiyan cemaatinin oluştuğu düşünülecek olursa, Kutsal Kitap'ın Resullerin İşleri kısmında konu edinilen Pavlus-Petrus ayrılığının tahminen 44 yılına rastladığı söylenebilir. Kurtuluş için yasaya bağlılığı şart koşan dolayısıyla da Yahudilerin sünnet geleneğini ısrarla muhafaza eden Yahudi-Hıristiyanlar, İsa'nın dağdaki vaazında övdüğü ruhta yoksul olanlardan olduklarını vurgulamak için kendilerine fakirler anlamına gelen Ebionitler denilmesinden mutluluk duymuşlardır. İsa'nın tanrılığını reddeden, Yahudi ayin ve ibadetlerini yerine getirerek Sebt gününün kutsallığına inanan Ebionitler; İsa'nın Tevrat'ta (Tesniye 18: 15-22) bildirilen son peygamber olduğuna, vahyin inmesi nedeniyle Kudüs'ün kutsal topraklar olduğuna, kurtarıcının (Mesih'in) İsa olduğundan kuşkulu olsalar dahi tanrı değil de bir insan olduğuna kesin olarak inanmışlardır. Ebionitler, ruhun bedene/cisme girerek kutsal kıldığını ve tapınak açtığına inanan putperestler gibi ismini överek ve sürekli tekrar ederek tanrının ruhunu çağırılmamış ve duyup gelerek ruhun girdiği putunun önünde tanrıya (ruha) tapmamış olsalar da; tüm kötülükleri bedene giren kötü ruhların azmettirici güçlerine bağlayan platonistlerden ve gnostiklerden etkilenerek, ruhun (ya da şeytanların) canlı/cansız ete girerek bu yolla kötü ruhları kendi bedenlerine almaktan kaygı duydukları için, et yememişler² ve bitki yapraklarıyla beslenmişlerdir. Özellikle platonist çizgiden gelen bazı gnostikler, mitolojideki tanrı-insanlardan bir kısmı bakire annelerinin tanrı ruhunun girdiği bademi ya da nohudu yiyip ruhu bedenlerine alarak hamile kalmaları sonucunda doğduklarını bildikleri için, kötü ruhun bedenlerine girmesine engel olmak kaygısıyla, sadece ot ve yaprak yemiş, çekirge ve böcekle beslenmişlerdir. İsa'nın et yemediği inancında ısrar etmiş ve son akşam yemeği hatırına komünyon ayinini kabul etmiş görünseler dahi, İsa'yı saf bir insan olarak kabul ettiklerinden Ebionitler; ayinlerde tanrıyla karşılaşılacağı ve sonsuz yaşama geçileceği duygusunu hissetmemişler, İsa'nın yaşam veren kan (şarap) kadehini yudumlamak yerine kadehten su içmişlerdir.

Günahların affı ve cennete girmek için suyla vaftizi yeterli gören Ebionitler, Pavlus gibi, kanlı kurban ibadetinin kaldırılmasından yana olsalar da; İsa'yı her yönüyle yasayı yerine getirmiş son peygamber olarak gördükleri için, Pavlus'un kurban sunusu olarak bedeni ve nefsi tanrıya (İsa'ya) kurban ederek ruhsalların safına katılması görüşünü hiç desteklememişlerdir. İsa'nın yeni Musa olduğu görüşüyle Ebionitler; Musa'nın bildirdiği şeriatın kaldırılmasından değil de günün koşullarına uyarlanmasından yanaydılar, et yememekle ve daima fakirliği övmekte, temizliği esas almakta özellikle de el yıkama geleneğine sıkı sıkıya uymaktaydılar. Düalist tanrı inancına ve özellikle de insanın tanrılığı eğilimine kesinlikle karşı çıkmalarının bir sonucu olarak, platonik/gnostik bir görüşle tanrıyı sevmek ve kendini bulmak için kişinin içinde çıktığı yolculukta tanrıya ruhsal olarak kavuşmak yerine, tıpkı Yahudiler gibi tanrıdan korkmayı ve yasayı ihlal halinde cezayı öne çıkartan Ebionitler; '*Göksel Babamın dikmediği her fidan kökünden sökülecek*' (Matta 15: 13) ifadesiyle ima edilen düalist iyilik-kötülük tanrı ayrımına kesinlikle karşı çıkmışlardır. İsraililerin tanrısı Yahve'den başka bir tanrıyı tanınmasalar ve Musa şeriatine kesinlikle uysalar da, Ebionitler, son peygamber olarak gördükleri İsa'yı reddeden bütün Yahudilere kuşkuyla bakmış ve pek çoğu da İsa'nın yoluna

girmeyen Yahudilerden nefret etmiştir. Ebionitler, yasaya bağlı yaşayarak özellikle sünnet olmada ısrar ettikleri için, 150 yılına gelinceye kadar tüm piskoposlar sünnet olmuşlardır. Yasaya bağlı kalmanın kanıtı olarak sünnet olmada ısrar eden Ebionitlerin lideri olan ve İsa'nın kardeşi³ namıyla anılan Yakup'un gerçekte kim olduğu kesinlik kazanmış değildir. Nitekim, Pavlus'un mektuplarından çok sonra yazılmış dahi olsa İncillerde (Matta 12:46-50; Markos 3:31-35; Luka 8:19-21; Yuhanna 7: 5) annesi Meryem'le birlikte İsa'ya iman etmemiş ve sürekli olarak İsa'ya karşı çıkmış birisinin, kurulan ilk İsa cemaatinin lideri olması hiç de inandırıcı değildir. Havariler topluluğunun lideri olan Yakup'un safına katılan Petrus'a öfkelenen Pavlus, putperestlerle birlikte masaya oturup yemek yediği halde nasıl olur da onları sünnet olmaya (Yahudileştirmeye) zorluyorsun diyerek Petrus'u azarlamış, kurtuluşa Yahve'nin yasasına bağlanmakla ve beden/para/kurban ile ibadet etmekle ulaşılamayacağını vurgulamış, iman yoluyla kurtuluşu öne çıkartmıştır.

Petrus'un geri çekilerek Pavlus'un üstünlük kazanmasını, İsa'nın Yahve'nin yasasını bildiren ya da Musa şeriatini tamamlayan insan-peygamberlikten eskiyi geçersiz kılan ve kendi yasasını koyan kurtarıcı-tanrılığa sıçrama yapmasını konu edinen bu makalemiz; aynı zamanda, İsa'nın dininin Musevilik sınırlarını aşarak nasıl Helenleştiğinin veya Yunan-Roma uygarlığıyla bütünleştiğinin araştırılmasına odaklanmaktadır. Özellikle Yunan mitolojisindeki, insanın bedenine girdiği gibi aslanın ya da ayının tenine de girerek aslana veya ayıya dönüşen ve bu bedenler aracılığıyla maksatlarına ulaştıran tanrıların ruhsallığı üzerine kurulan putperest ideolojideki; tene olduğu kadar taşa ve tahtaya hatta ağaca ve her bitkiye giren ruhun ölümsüzlüğü ile öncesizliği ve sonrasızlığı ilkesi, her cismin (putun) içindeki ruhun isminin sürekli anılarak ve kurban kesilerek ruha (puta) tapılması yolu, Örfik-pisagoryan araf ve yargılanma celseleri altında Platon'un ruhsal alem (İde diyarı) ile kainat ayrımı, en mükemmel içeriğiyle Pavlus'un görüşlerinde bulmuştur. Ölümünden sonraki hayatı kapsamayan, tanrısal ödülü de cezayı da bu dünya ve bu dünyadaki yaşama sınırlı kılan, dolayısıyla tanrısından insanına varana kadar ruhsal alemin bütün argümanlarını (melek, mahşer, araf, yargılanma, cennet, cehennem vs..) içermeyen Tevrat'ın ve kahine verdiği kurban-kefarete işlevi üzerine kurulmuş Musevilik dışına çıkan İsa'nın dininin; Pavlus'un platonik/gnostik görüşleriyle ruhsallık zırhını giymesi sonucunda, tanrıyı ruh bilen ve ruhuyla insanın bedeninde yaşadığını öne süren putperest ideolojiyi özümsemesine neden olmuştur. Böylece İsa'nın dini kabuğunu çatlatmış, ruhsallığın (ruhun putta tapınak açtığına, ismi anılarak çağrılan ruhun duyup geleceğine ve her şeye gücünün yeteceğine inanılmasına dayanan putperestliğin) tüm özelliklerini özümsemiş, bir Yahudi uzantısı olmaktan çıkarak binlerce yıllık mazisi olan Yunan-Roma uygarlığının son örneği haline gelmiştir. Pavlus'un terminolojisiyle bedensellikten ruhsallığa geçen Hıristiyanlar, havariler topluluğunun görüşlerinin temsilcisi Petrus'un yasaya bağlılığından (veya Musa şeriatine kölelikten) ruhun özgürlüğüne kavuşmuşlardır. Yasa yoluyla beden üzerinde denetim kurmak yerine, yasayı olduğu kadar şart koştuğu bedensel (tapınak = cemaat) tapınmasının da terk edilmesini öngören ruhsallık (putperestlik) dogması; bedensel arzuların ve dünyevi heveslerin

tamamıyla terk edilmesini sağlayan, bedensel ibadetleri (sünnet, kurban, kefaret bedeli, kutsal metinleri ezbere tekrar vs.) geçersiz kılan ruhta tapınmayı beraberinde getirmiştir. Ruhta tapmak için tıpkı çarşıta ölen İsa gibi bedeni ve şeytani ruhu (nefsi) öldürmenin gerekliliğine inanan Pavlus; böylece yasanın denetimi altına girmeye hiç gerek kalmadığını, bedenini ve nefsini öldürerek (ya da günahın kefareti ödeyerek) karşılığında tanrının (İsa'nın) ruhunun alınması halinde, ruhun denetimi altına girileceğini, Yahve'ye de Musa şeriatine de hiç gerek kalmayacağını ısrarla tekrar etmiştir. Her insanda tanrı ruhunun ve tanrının isminin övülerek anılmasıyla tanrının (ruhun) oraya geleceğini öne süren platonik-gnostik (putperest) dogmanın, ruhun bedenden çıkmasıyla ölümün olacağı ve ruhun yargılanarak ceza veya ödül göreceği içeriğindeki Örfik-Pisagoryan öngörülerini özümseyen ve İsa'nın dinine aktaran Pavlus sayesinde; bakire doğumuyla tıpkı Dionysus ya da Mithras gibi tanrı ruhunun kendisinde bedenleştiği bir tanrı olmuş, vaftiz ve aşai rabbanî ayini ve diğer sırlarıyla, İsa'nın dini, putperestlerin (ruhsalların) ölümden sonraki hayat imanlarının yerini almıştır.

II. BEDENLERİNİ ÖLDÜRÜP İSA'YA TAPAN RUHSAL ULUSLAR

Platonik felsefenin geliştirilmesinden başka bir anlam taşımayan gnostik tanrıya = bilgiye = gerçeğe erişme yöntemini, İsa'ya ve kendisine uyarlayarak kendisini olduğu kadar sözlerini de kutsal kılmanın yanıltmacası içinde olan Pavlus; “Yahudi dinine bağlı olduğum zaman ne tür bir yaşam sürdürdüğümü duyduunuz, tanrının topluluğuna alabildiğine zulmediyor onu kırıp geçiriyordum, atalarımın geleneklerini savunmakta son derece gayretli ve Yahudi dininde yaşıtım olan soydaşlarımın birçoğundan daha ilerideydim” (Galatyalılara 1: 13) ifadesiyle, uzun yıllar bedensellik halinde yani yanlışlar içinde yaşadığını kabul etmiştir. Gnostikler tarafından kainatın yaratıcı ve savaşçı tanrısı olarak görülen Yahve'ye tapmakla ve yasasına bağlanmakla hata yaptığını bu sözleriyle açıklayan Pavlus; diğer İsraili bedensellerle birlikte Yahve'nin bedenle sınırlı kılınmış ibadet ve yasaklarına uymanın yanlışlığı konusunda, kendisini örnek vererek İsrailileri uyarmaya çalışmaktadır. Demiürgsal güçlere bağlanarak Demiurge'nin İsrail'deki uzantısı Yahve'ye ömrünün büyük bir kısmında tapan ve nebilerine bağlanan Pavlus, “beni daha annemin rahmindeyken seçip lütfuyla çağıran Tanrı, uluslara müjdelemem için Oğlunu bana göstermeye razı oldu; ben de hemen insanlara danışmadım, Kudüs'e yani benden önce elçi olanların yanına da gitmedim” (Galatyalılara 1: 15) ifadesiyle, dünyaya gelmeden önce tanrı tarafından seçilmiş olduğunu iddia etmiştir. Nasıl olmuşsa olmuş, çakan şimşekle birlikte, Pavlus, gnostiklerin tanrı benzerlerinden biri olmakla itham ettikleri hilekar savaşçı tanrı Yahve'ye tapmaktan bir anda vazgeçmiş, babaya ve oğlu İsa'sına tapmaya başlamıştır. Yahve'den babaya ya da yerin yaratıcı ve adil Demiürgsal tanrısından oğlu İsa aracılığıyla göğün ruhsal babasına sıçrama yapan Pavlus; 'insanlara danışmadım' (Galatyalılara 1: 16) ifadesiyle, insan düşüncesini aşığılayan bir tutum içinde, platonik/gnostik felsefeye sarılmıştır.

Tanrı benzerlerinden bir yaratıcı-yargılayıcı tanrı olarak Yahve'den bir anda vazgeçerek, gerçek tanrı olarak gördüğü şefkat ve iyilik tanrısı babaya Pavlus'un geçiş yapmasını; bazı gnostikler, "*ilk insan Adem yaşayan bir can oldu, son Adem ise yaşam veren bir ruh oldu; önce ruhsal olan değil doğal olan geldi, ruhsal olan sonra geldi*" (1. Korintliler 15: 46) sözüne göre açıklamışlardır. Nasıl ki, Demiurge'nin balçık topraktan yaratıp ruhundan (bedensel nefis) üfürdüğü ilk Adem topraktansa, yerde hareketsiz halde yatmasına acıyan Sophia'nın ruhundan ruh üfürerek ayağa kaldırdığı ikinci Adem de ruhtansa; Yahve'ye tapan ve yasasına bağlanan ilk dönem Pavlus'un (ya da esas ismiyle Saul'ün) bedensel olduğunu fakat çakan şimşeğin tesiriyle babaya ve oğluna tapan ikinci Pavlus'un de ruhsal olduğunu gnostikler öne sürmüşlerdir. Topraktan ilk Adem'i olduğu kadar Yahve'ye tapan ilk Pavlus'ü (Saul'ü) eski olmakla nitelendiren Pavlus; "*Kudüs'e yani benden önce elçi olanların yanına da gitmedim*" (Galatyalılara 1: 17) ifadesiyle, Petrus ve diğer havarileri hâlâ İsa'yı anlamamış olmakla itham etmiştir. Bilgiyi doğrudan tanrıdan (İsa'dan) aldığına ısrarlı olan Pavlus, eski yaratılışın bedensel giysilerini çıkartıp atılmasını ve yeni yaratılışın elbiselerinin giyilmesini (Koloseliler 3: 9) şart koşmuştur. Bilgiyi ruhsal olarak doğrudan tanrıdan aldığına vurgulaması kadar, Pavlus, ruhsal seçilmişliğin yazgı sınırlarında gerçekleştiğine dayanan gnostik bilgiye ulaşma felsefesine bağlı kalmıştır. Daha kesin bir ifadeyle, gerçekte ne Pavlus tanrıdan gelmiştir ve ne de sözleri tanrının sözleridir; söylediği her sözün geçmişi araştırıldığında, bu sözlerin tamamının daha önceden insanlar tarafından söylendiği dolayısıyla Pavlus'un insan düşüncesine bağlandığı veya önceden insanlar tarafından söylenmiş sözleri tekrarladığı sonucuna kolaylıkla varılabilir. İnsanlar tarafından söylenmiş sözler ve düşünülmüş görüşler; kutsal değildir, tanrısal ise hiç değildir.

Sadece tanrı tarafından seçilerek, daha dünyaya gelmeden önce bedenlerine gerçek tanrının ruhu üfürülerek ruhsal olarak yaratılan kimselerin, doğrudan fakat gizemli bir şekilde içlerindeki tanrıya ulaşabilecekleri ve böylece gerçek ile bilgiye kavuşabilecekleri iddiasındaki gnostiklerin kadercı anlayışını; Pavlus, "*beni daha annemin rahmindeyken seçip lütfuyla çağıran tanrı, uluslara müjdelemem için oğlunu bana göstermeye razı oldu*" (Galatyalılara 1: 15) ifadesiyle, her yönüyle kendisine uyarlamıştır. Platonik/gnostik felsefenin Pavlus'un mektuplarına ustalıkla uyarlanmış olduğunu fark eden bazı gnostikler de, '*annemin rahmindeyken*' sözündeki annenin aslında Sophia olduğunu savunarak, adeta gnostik mitolojiyi Pavlus'a uyarlamışlardır. Pavlus'a göre de, daha dünyaya gelmeden önce tanrı tarafından kendisi seçilmiş, vakti geldiğinde de tanrı oğlunu ışık olarak göstermiş ve oğlu insan sesiyle seslenmiş (Elçilerin İşleri 9: 3-6); böylece henüz bedenselken İsa'yla dıştan görüşmüş, ancak seçilmişlik yazgısı gerçekleşince de İsa'yı içine almış ve tanrının ruhunun kendinde konuştuğunu iddia etmiştir. Yahve'ye tapmayı ve özellikle de gözde nebisi Musa aracılığıyla bildiği yasasına bağlanmayı, ruhsal-kutsal hale gelmesi önünde en büyük engel olarak gören Pavlus; "*ben hemen insanlara danışmadım, Kudüs'e yani benden önce elçi olanların yanına da gitmedim*" (Galatyalılara 1: 16) ifadesiyle, kendisinin ruhsal Petrus ile çevresindekilerin ise bedensel olduğunu vurgulamak istemiştir. Gnostik Philip İncili, Pavlus'un bu sözlerini (Galatyalılara 1:

16) , “bizim önümüzde olan havariler ona şu isimleri verdiler: İsa, Nasıralı, Mesih; bu şu demektir, İbrance İsa kurtuluş demektir, Nasıra ise geçek anlamına gelir; Nasıralı bu yüzden gerçekliktir” (Mercan, 2003: 27) şeklinde uyarlamıştır.

Daima gizlediği gnostik bakış açısıyla, tanrı benzerleri tarafından yaratılarak bedenden doğmuş fakat daha sonra İsa'ya taparak bedenlerine İsa'nın ruhunu alarak imanla arınma yoluna girmiş tüm günahkarlara seslenen Pavlus; “bunun için ey kardeşler, yaşayan kurbanlar, Tanrı'nın merhameti uğruna size yalvarırım: kendinizi Tanrı'ya diri, kutsal ve O'nu hoşnut eden bir kurban olarak sunun, ruhsal tapınmanız budur” (Romalılara 12: 1) ifadesiyle, ruhsal tapınmanın yolunu göstermiştir. Pavlus'a göre, ruhsal olarak İsa'ya tapmak için, İsa'nın babaya yaptığı gibi, çarmıha gerilerek bedeni öldürmek gereklidir. Zira “Tanrı ruhtur, O'na tapınanlar da ruhta ve gerçekte tapınmalıdır, kurtuluş Yahudilerdendir ama içtenlikle tapınanların Baba'ya ruhta ve gerçekte tapınacakları saat geliyor, işte o saat şimdidir, Baba da kendisine böyle tapınanları arıyor” (Yuhanna 4: 23) ifadesiyle ruh olan tanrıya ruhta tapmak için bedenlerin diri ve kutsal bir kurban olarak sunulmasını şart koşan Pavlus, bedenden doğmuş günahkarların ancak bedenlerini kurban ederek öldürmeleri halinde İsa'ya tapacaklarını ve İsa'nın ruhunu içlerine alabileceklerini savunmuştur. Beden günahla bir tutulduğu ve tanrı benzerleri tarafından yaratıldığı için, gerçekte fiili ölümle bedeni cansız kılınmadığı halde ölmüş gibi davranılmasını isteyen Pavlus; “bu çağın gidişine uymayın, Tanrı'nın iyi beğenilir ve yetkin isteğinin ne olduğunu ayırt edebilmek için düşüncenizin yenilenmesiyle değişin” (Romalılara 12: 2) ifadesiyle de, beden ile dünyayı yok bilmeyi, bedenin istek ile tutkularından kurtulmayı içindeki tanrıya kavuşmanın ön şartı kılan gnostiklerle de uyuşmuş görünmektedir.

Bedenin işlerine uymamak, dünyanın gelip geçici aldaticılığına kapılmamak vs., gibi gnostik uyarılarının yanında, 'kimse kendisine gereğinden çok değer vermesin' (Romalılara 12: 3) öğütünde bulunan Pavlus; budanmış dalın (bedenden yaratılmışların) aşu dalı (seçilmişler) haline gelemeyeceğini, aşu dalının da köktü (tanrıyı = İsa'yı) taşıyamayacağını, anlatmak istemiştir. Şu halde, herkesin kendi yaradılış değerine göre davranması gerektiğinin, hiç kimsenin kibirlenmemesini ve daima tevazu içinde olmasını öğüt veren Pavlus; “birbirinizle aynı düşüncede olun, böbürlenmeyin, tersine, hor görülenlerle arkadaşlık edin, bilgçlik taslamayın” (Romalılara 12: 16) tavsiyesinde bulunarak, herkesi tanrının kendisine verdiği iman ölçüsüne göre düşüncelerinde akıllı olmaya ve sevgi içinde herkese davranmaya (Romalılara 12: 3-20) çağırılmaktadır. Özellikle de, “bir bedende ayrı ayrı işlevleri olan çok sayıda üyemiz olduğu gibi, çok sayıda olan bizler de Mesih'te tek bir bedeniz ve birbirimizin üyeleriyiz” (Romalılara 12: 4-5) ifadesiyle de Pavlus, İsa'yı tanrı bilip tapan ruhtan ya da bedenden yaratılmış bütün insanları bir bedenmiş gibi düşünmüştür. Burada da Platon'un insanın başının altından, gövdesinin gümüşten ve kol ile ayaklarının da tunçtan yapıldığı içeriğindeki yorumlarından esinlenmiş olan Pavlus, “Tanrı'nın bize bağışladığı lütfâ göre ayrı ayrı ruhsal armağanlarımız vardır, birinin armağanı peygamberlikse imanının ölçüsüne göre peygamberlik etsin, hizmetse hizmet etsin, öğreten biriye öğretsin, öğüt veren öğütte bulunsun, bağışta bulunan bunu cömertçe yapсын, yöneten gayretle yönetsin, merhamet eden güler yüze etsin” (Romalılara 12: 6-8) sözleriyle; bir bedendeki tüm organların uyum içinde çalışması gibi herkesin birbiriyle uyum içinde olmasını istemiştir.

Pavlus ne zaman ki 'herkes' diye söze başlamışsa, kesinlikle, tanrı benzerleri tarafından bedenleri ve ruhları yaratılmış günahkarları kast etmiştir. “*Herkes altında bulunduğu yönetime bağlı olsun, çünkü Tanrı'dan olmayan yönetim yoktur, var olanlar Tanrı tarafından kurulmuştur*” (Romalılara 13: 1) ifadesinde de Pavlus, 'herkes' derken bedenden yaratılmışları ve 'tanrı' derken de yerin tanrı benzerlerini (Arkhon) kast etmiştir. Şu halde Pavlus'a göre, tanrı benzerlerinin tamamı kargaşa çıkarıcı ve anarşi yaratan güçler değil, tam tersine, düzeni sağlayan ve yönetim kuran odaklardır. Yönetimin tanrı kılıcını elinde tuttuğu, kötülük yapanın üzerine tanrı gazabını getirdiğini, kahredici gücüyle tanrının öcünü aldığı vs., gibi ifadeleriyle (Romalılara 13: 3-7) Pavlus, gerçekte, iyi olan ve sevgi sunan olarak tanımladığı babayı değil, daima, bedenden yaratılmış insanların yaratıcısı tanrı benzerlerini kast etmektedir. Bazı gnostikler, kılıcı tutan ve yönetim erkine sahip olan yasa bildirici Musa'nın kendisinin dahi Demiürgsal güçlerin hizmetkârı olduğunu, Yahve'nin baba değil de yerin hilekar ilahlarından biri olduğunu, Pavlus'un bu ifadelerinden (Romalılara 13: 1-7) çıkartmıştır. Musa'nın, Yahve'nin bedenden yaratıp ruhunu yerleştirdiği İsraililer için, bir taraftan umut haline gelirken, diğer taraftan da öfkelerini taşımış olmasını, gnostikler; Pavlus'un özellikle de, '*yöneticiler tanrının gazabı ve vicdanı olan hizmetkarlardır, herkese hakkı olanı verin*' gibi sözlerine (Romalılara 13: 6-7) bağlamışlardır.

Dünyada düzeni sağlayan bütün yasaları, bu yasal güce dayanarak kurulan bütün yönetimleri Demiürgsal güç olarak algılayan Pavlus; kötülük işlemeyerek, dıştan, bu tanrı benzerlerinin gazabından korunmayı şart koşarken; içten de, 'birbirinizi sevmekten başka kimseye hiç bir şeyi borçlu olmayın' (Romalılara 13: 8) öğütünde bulunmuştur. Pavlus, nasıl ki, '*herkes baştaki yönetime bağlı olsun*' sözüyle öncelikle bedenden yaratılmışlara seslenmişse, burada da, '*komşunu kendin gibi seveceksin*' sözüyle de bedenlerinde İsa'nın ruhunu taşıyanlara seslenmektedir. Dıştan tanrı benzerlerinin yasasına dayanan yönetime bağlı kalarak, içten de herkese sevgi borçlu olmak Pavlus'un, düalistik tanrı algılayışının bir sonucu olmaktadır. Gerçek tanrının ruhsal yasasını sevgi üzerine kuran Pavlus, tanrı benzerlerinin fiziksel-bedensel yasasını da düzen sağlayıcı yöneticilerin suçtan caydırıcı güçleri üzerine kurmuştur. Her ikisine de tanrı ve yasa diyen Pavlus, gizlediği gnostik imanı ve düalistik tanrı anlayışı dolayısıyla, ilk bakışta çelişkiye düştüğü izlenimini uyandırmaktaysa da, farklı tanrılardan ve farklı tanrı yasalarından söz ettiği için çelişkiye düşmemektedir.

Ölümden sonraki hayatı konu edinerek, seven kişi komşusuna kötülük etmez, severken de zamanın bilincinde olarak sevin, artık sizin için uykudan uyanma saati gelmiştir (Romalılara 3: 10) diyen Pavlus; seslendiği bedenden yaratılmışların tanrıdan habersiz yaşamalarını uyku haliyle anlatmaya çalışmıştır. Adem'in uykusunu da çevresinde olup bitenlerin farkına varamamak olarak gnostiklerin yorumladığı düşünülecek olunursa, buradaki uyuma ile şimdi yaşananlarla gelecekte olacakları anlayamama olarak algılanması da muhtemeldir. Sürekli olarak, uyuyan ruhları uyandırmak için kurtarıcının (İsa'nın) geleceği kehanetinde bulunan Pavlus; '*Rab İsa Mesih'i kuşanın, bedeninizin tutkularına uymayı düşünmeyin, uyan ey uyuyan, ölümden diril, Mesih sana ışık saçacak*' (Romalılara 13: 14,

Efeslilere 5: 14) gibisinden ifadelerle, bedenden yaratılmışlara seslenmiştir. Bedenen ve ruhen tanrı benzerlerinin yarattığı olmasına rağmen, İsa'ya iman edip tapmalarının bir sonucu olarak İsa'nın ruhunu bedenlerine yerleştirmiş olan bu kurtarılmaya aday bedenden yaratılmışlara yaptığı uyarılarında daha da ciddi bir tutum takınan Pavlus, 'gece ilerledi, gündüz yaklaştı, bunun için karanlığın işlerini üzerimizden atıp ışığın silahlarını kuşanalım' (Romalılara 13: 12) demektedir. Gündüz yaklaşıyor derken Pavlus, birinci gün yaşanmış geçmiştir ve ikinci gün şu an yaşanmaktadır diye, artık İsa'nın ruhunu içlerinde taşıyarak sürekli uyanık kalma mücadelesini veren ve sürekli olarak adını anarak İsa'yı çağıran bu bedenden doğmuşlara seslenmektedir. Üçüncü gün, İsa'nın ruhunu bedeninde isteyerek (bedenden doğmuşlar) ya da tanrı iradesiyle zorunlu olarak (seçilmişler) yaşatanların günü olacaktır. İşte bu üçüncü gün, tıpkı çarşıya gerilip de öldürülen ve üçüncü gün dirilen İsa gibi, İsa'ya tapanların ölümden dirilecekleri bir gün olacağı kehanetinde bulunan Pavlus'a göre; uyku halindeki bedenden doğmuşlar uyanacak ve ölümden dirilmeler gerçekleşecektir. İsa'nın ruhunu bedeninde yaşatanların bir cemaat halinde doğan günle birlikte yürüyüşe geçecekleri kehanetinde bulunan Pavlus, parlayan Güneş'in ışınları gibi ışık saçacak İsa'nın sayesinde ölümden dirilişin gerçekleşeceğini savunmuştur.

İsa'nın ruhunu bedeninde taşımayan herkesi 'güçsüz' olarak gören, içindeki tanrıya (İsa'ya) ruhsal olarak taparak tanrının tapınağı haline gelenleri ise 'güçlü' diye nitelendirmiş olan Pavlus; *"imani güçlü olan bizler, kendimizi hoşnut etmeye değil, güçsüz olanların zayıflıklarını yüklenmeye borçluyuz; imanı zayıf olanı kabul edin"* (Romalılara 14: 1, 15: 1) derken; bedenden doğmuşlar ile ruhani seçilmişler arasındaki kökten farklılığa dikkatleri çekmek istemiştir. Kendilerini 'güçlü' diye nitelendiren gnostiklerin, imanı zayıf olanların perhiz yasalarına uyduklarını ve kutsal günleri ihya ettiklerini vurguladıkları gibi; Pavlus de *"biri her şeyi yiyebileceğine inanır, imanı zayıf olan ise yalnız sebze yer, her şeyi yemeyen yiyeceği yargılamasın, sen kimsin ki başkasının kulunu yargılıyorsun"* (Romalılara 14: 3) ifadesiyle, doğrudan İsrailileri ya da başka tanrının çocuklarını hedef almıştır. Güçlü olanların yasaya da, yasanın öngördüğü ibadetlere de ve yasanın kutsal kıldığı günlere de ihtiyacı olmadığını anlatmak isteyen Pavlus; güçlülerden olarak gördüğü, İsa'nın ruhunu bedeninde taşıyan ve İsa'ya tapan herkese 'imanı zayıf olanlarla düşünceleri üzerinde tartışmaya girmeyin' (Romalılara 14: 1) şeklinde uyarılmaktadır. Bedenden ya da ruhtan doğsun 'güçlü' sınıfına giren herkesi, İsa'ya tapmayan ve İsa'nın ruhunu da bedeninde yaşatmayan zayıfları hor görmemesi ve aşağılamaması gerektiği üzerinde önemle duran Pavlus; 'her diz önümde diz çökecek, her dil tanrı olduğumu söyleyecek, her birimiz tanrıya hesap verecek" (Romalılara 14: 11) diyerek İsa'nın tanrılığını bir anlık dahi olsa unutmuş, gnostik hırkasını giyerek, yargılanmadan azat ettiği İsa'ya ait olanları yargılanmayla ve tek tanrıyla korkutur olmuştur.

Gnostik imayla, İsa'ya tapanları ve İsa'nın ruhunu içinde yaşatanları, bedenleri Yahve/Demiurge tarafından yaratılmış olsa da tanrı benzerlerinin gazabından ve yargılanmanın da şiddetinden hariç tutmuş olan Pavlus; bu konudaki inancını tanrının önünde kendine sakla diyerek (Romalılara 14: 21), İsa'ya ait olanların da doğrudan İsa tarafından yargılanacakları uyarısında bulunmaktadır.

Böyle bir yargılamadan, yalnızca, Mesih sizi kabul ettiği gibi siz de birbirinizi kabul edin (Romalılara 15: 7) koşulunun sağlanması halinde kurtulunabileceğini belirten Pavlus; tek bilgenin İsa'nın babası tanrı olduğunu ve bu tanrıya da doğrudan İsa'nın aracılığıyla ulaşılabilineceğini (Romalılara 16: 27) hatırlatarak, iyilikle dolu ve bilgiyle donatılmış dahi olsalar bütün güçlülerin İsa'dan geride olduklarını anlatmak istemiştir. Böylece, İsa'nın tanrılığını ruhtan doğmuşlar dahi olsa insan ile tanrı arasına aşılmaz bedensel duvar gibi aracı kılan, Pavlus'un bir anda gnostikliği tutmuş, İsa'yı aradan çıkarmış, ruhsal güçlüler ile babayı karşı karşıya getirmiştir. Artık bu gnostik bakış açısıyla, tek bilgi sahibi babadır, kullarını huzuruna çağırarak diz çöktürecek olan da bu tanrıdır, böylece İsa'nın tanrılığı ve insanlar ile tanrı arasındaki aracılığı geride planda kalmıştır. Bu gnostik tutumla İsa'ya taptığını ve İsa'nın rab olduğunu unutan Pavlus; insanları imanlarıyla arındıracak olan tek tanrıdır (Romalılara 3: 30) demektedir.

III. BEDENSELLERİN ELÇİSİ PETRUS'UN KARŞISINDA RUHSALLARIN ELÇİSİ PAVLUS

Ruhsal olarak daha üstün konumdayken, kendileri havari bile olsa bedensel-çağrılmış haliyle kalmış kimselere danışmayı uygun görmeyen Pavlus, tanrı tarafından müjdeyi (iyi haber = İncil) İsraililere değil de uluslara duyurmakla görevlendirildiğini öne sürmüştür. Böylece, Petrus de dahil olmak üzere bütün İsrailileri bedensel kalmakla itham eden Pavlus, ruhsalların Yahve'nin yasasını bilmeyen ulusların içinden çıkacağını öngörmüştür. Ulusları geleceğin ruhsalları olarak gördüğü ve iyi haberi (müjdeyi = İncil'i) uluslara duyurma görevini aldığı için Pavlus; bu nedenle bedensel İsraililerin diyarına değil de Arabistan ve Şam'a gittiğini söylemiştir. Ancak aradan on dört yıl geçtikten sonra, yine İsa'dan aldığı bir vahiy gereğince Kudüs'e gittiğini belirten Pavlus; *"tanrısal vahye uyarak gittim, boş yere koşmayayım ya da koşmuş olmayayım diye, diğer uluslar arasında yaydığım müjdeyi özel olarak ileri gelenlere sundum"* (Galatyalılara 2: 2) ifadesiyle, İsa'nın havarileri ile arasında olan bu aykırı eğilimine açıklık getirmiştir. Pavlus'un, büyük bir ihtimalle Petrus çevresindeki İsa'nın havarileriyle görüştüğü ihtimali üzerinde duran Hıristiyan ilahiyatçılar, özellikle de, Pavlus'un (Galatyalılara 2: 2) sözünü incelemeye almışlardır. Burada Pavlus'un, *boş yere koşmayayım* diye belirttiği endişesine katılarak, ruhsal haberi (İncil'i) bedensel çağrılmışlara yani İsrail'deki kilise cemaatine vaaz etme sırasındaki yalnızlığına dikkatleri çeken araştırmacılar; *"benimle birlikte olan Titus bile, Grek olmasına karşın, sünnet edilmeye zorlanmadı"* (Galatyalılara 2: 3) ifadesine dayanarak, İsraili havariler topluluğu öncülüğündeki bedensellerin Yahve'nin buyruklarından önemli ölçüde kendilerini özgür kılmış oldukları sonucuna varmışlardır.

Yahve'nin buyruklarından kopmuş görünseler dahi, Kudüs'teki havariler topluluğu öncülüğünde oluşan kilise cemaatinin, hâlâ ruhsal-kutsal bir düzeye gelebileceği kanaatinde olan Pavlus; *"İsa Mesih'te sahip olduğumuz özgürlüğü el altından öğrenmek ve böylece bizi köleleştirmek için gizlice aramıza sızan sahte kardeşler vardı"*

(Galatyalılara 2: 4) ifadesiyle, Yahve yasasından özgür kılınmış görünseler de ruhani özerklik veya serbestlik haline ulaşamadıklarını vurgulamak istemiştir. Galatyalılara hitaben, “*Miijde'nin gerçeği sizinle sürekli kalsın diye, bir an bile onlara boyun eğip teslim olmadık*” (Galatyalılara 2: 5) ifadesiyle Pavlus; Kudüs'teki ilk Hıristiyan topluluğunun ısrar ettiği bedensel haberi (ruhsallığa ulaşamayıp bedeniyle tapanların yargılanıp karşılığını gördükten sonra sonsuz ölümünü) ya da Yahve'nin yasasını (veya Musa'nın şeriatını) kabul etmediğini açıklamak istemiştir. Ancak Pavlus'un bunu ifade ederken kullandığı, “*gizlice aramıza sızmış sahte kardeşler*” ithamı üzerinde duran bazı gnostik araştırmacılar, İsa'da kavuşulan özgürlüğün Demiürgsal bir tanrı olan Yahve'ye bağlılık yoluyla kaybedilmesi tehlikesi üzerinde dururlarken; Hıristiyan ilahiyatçılar da Pavlus'un bu sözlerini (Galatyalılara 2: 4, 5) Elçilerin İşlerine (15: 9) göre yorumlamışlardır. Gnostikler Petrus ile Pavlus arasındaki aykırılığı bedensel İncilin reddi olarak algılamakta, bedensel İncil ile ruhsal İncil ayırımına kaşı çıkan kilise ilahiyatçıları da, konuyu, İncil tanıtımının uluslara yönelmesi veya yalnızca İsraililerle sınırlı kalması açısından irdelemişlerdir. Halbuki bütün yazılarında Yahve yasasına bağlılıkları nedeniyle İsrailileri bedensel olmakla itham eden ulusları da ruhsal olarak tanıtan Pavlus; “*Miijde'yi sünnetlilere bildirme işi nasıl Petrus'a verildiyse, sünnetsizlere bildirme işinin de bana verildiğini gördüler*” (Galatyalılara 2: 7) ifadesinde bile, kendisinin mükemmel ruhsal bilgiye sahip bulunduğuna dikkatleri çekmek istemiştir.

Her ne kadar, “*topluluğun direkleri sayılan Yakup, Kefas ve Yuhanna bana bağışlanan lütfu sezdikleri zaman, paydaşlığımızın işareti olarak bana ve Barnaba'ya sağ ellerini uzattılar; diğer uluslara bizlerin Yahudilere ise kendilerinin gitmesini uygun gördüler*” (Galatyalılara 2: 9) ifadesiyle Pavlus, sanki tek bir İncil'in (haber) vaaz edildiği izlenimini uyandırmışsa da; kilise cemaatinin (yani bedensel çağrılmışların) kurucularından ve öncülerinden olan Petrus'un ,sünnetlilere yönelmiş olması bile vaazındaki farklılığa işaret etmektedir. Gerçi Pavlus'un “*sünnetlilere elçilik etmesi için Petrus'ta etkin olan tanrı, diğer uluslara elçilik etmem için bende de etkin oldu*” (Galatyalılara 2: 8) ifadesine dayanarak havariler ve özellikle de Petrus ile Pavlus'un aynı haberi vaaz ettiklerinde ısrar etmişlerse de; gnostikler, Petrus'un kesinlikle mükemmel bilgiden yoksun kaldığını ve bu yüzden vaazlarının kusurlu ve yetersiz olduğunu belirtmekle kalmamışlar, daha da ileri gitmişler, bedensel vaazlarını İsraililerle sınırlamış olan Petrus'un genellikle İsa ve babası tarafından değil de kainatın yaratıcı tanrılarından Demiurge/Yahve tarafından görevlendirildiğini dahi iddia etmişlerdir. Böylece İsa'nın bedensel mesajını iletmekle itham ettikleri Petrus'un, babaya ve İsa'ya tapmadığını, hâlâ tek tanrı olarak Demiürgsal Yahve'yi bildiğini öne süren gnostikler; Pavlus'un ruhsal haberi (İncil'i) ile Petrus'un bedensel vaazı arasında temelden farklılığın hatta aykırılığın bulunduğunu savunmuşlardır. İsa'nın gözde havarisi olması nedeniyle, “*sünnetlilere elçilik etmesi için Petrus'ta etkin olan Tanrı, diğer uluslara elçilik etmem için bende de etkin oldu*” (Galatyalılar 2: 8) ifadesiyle Pavlus, Petrus'le aynı tanrıya yöneldiklerinde ısrarlı görünmesinin bir nedeni, bedensel-çağrılmışların içinden gerçek bilgiye dolayısıyla gerçek tanrıya ulaşma ihtimalini tanımış olmasıdır.

İsa'nın yakın çevresinin önderlik ettiği Kudüs'teki bu bedensel-çağrılmışlar topluluğunun “direkleri sayılan Yakup, Kefas ve Yuhanna bana bağışlanan lütfu sezdikleri zaman, paydaşlığımızın işareti olarak bana ve Barnaba'ya sağ ellerini uzattılar, diğer uluslara bizlerin Yahudilere ise kendilerinin gitmesini uygun gördüler” (Galatyalılara 2: 9) ifadesiyle Pavlus, mükemmel bilginin kendisinde olduğunu ispat ettiğini açıklamak istemiştir. Ruhsallığa geçiş aşamasında gördüğü uluslara İsa'nın haberini (müjdesini = İncil'ini) götürme görevini üstlenen Pavlus'a, Kudüs'teki önderlerin yoksulları unutmaya uyarısında (Galatyalılar 2: 10) bulunmalarını gnostikler, ruhsal kesime yönelmiş olsa dahi bedenselleri de ihmal etmemesi olarak yorumlamışlardır., Kudüs'teki kilise cemaatinin direkleri, esas olarak İsa'nın haberini ruhsal olarak uluslara duyurma görevini üstlenmiş olsa dahi Pavlus'un bedensel içerikte de vaaz vererek bedensel-ruhsal bütün insan kesimlerine hitap etmenin gerekliliğini kabul etmiş görüneler de, kendileriyle (İsraililerle) uluslar arasında kesin bir ayrılığın ya da aykırılığın olduğunu yadsımıyor fakat yine de uluslara yönelmenin yanlış olmadığını anlıyorlardı. Nitekim Petrus, uluslara ait önemli bir merkez olan Antakya'ya gittiğinde, Pavlus, “suçlu olduğu için ona açıkça karşı geldim, çünkü Yakup'un yanından bazı adamlar gelmeden önce Kefas, diğer uluslardan olanlarla beraber yemek yedi, ama o adamlar gelince sünnet yanlılarından korkarak sünnetsizlerden uzaklaştı, onlarla yemek yemez oldu; Müjde'nin gerçeğine uygun davranmadıklarını görünce hepsinin önünde Kefas'a şöyle dedim: sen Yahudi olduğun halde Yahudi gibi değil diğer uluslardan biri gibi yaşıyorsan, nasıl olur da ulusları Yahudileşmeye zorlarsın” (Galatyalılar 2: 12) ifadesiyle, Petrus ve Kudüs'teki kilise cemaatiyle yollarını kesin olarak ayırmıştır. Zira bedensel vaaz veren Petrus, Pavlus'a göre, hala Yahveist görüşlerin tesiri altındadır; İsa'da özgür olmak yerine, Musa'nın yasalarına bağlanarak İsraililerin tanrısına iman etmektedir.

Yahve'ye imanı ve tapmayı (bedenselliği) bedenine yasasına bağlanmakla ve (Demiürgsal) yasa koyucuya köle olmakla tanımlamış olan Pavlus, “kişinin, Kutsal Yasa'nın gereklerini yapmakla değil, İsa Mesih'e olan imanla aklandığını biliyoruz; bunun için biz de, Yasa'nın gereklerini yapmakla değil, Mesih'e imanla aklanalım diye Mesih İsa'ya iman ettik; çünkü hiç kimse Yasa'nın gereklerini yapmakla aklanmaz” (Galatyalılar 2: 16) ifadesiyle, günah işlememiş bir kişinin çıkamayacağı gerçeğinden hareket ederek, Yahve'ye tapmanın ve yasasına bağlanmanın gereksizliği üzerinde durmuştur. Gnostik içeriğiyle, kainatın Demiürgsal güçlerinden ve yargılarından tam anlamıyla kurtulabilmek için, Pavlus, 'ben Tanrı için yaşamak üzere Yasa'nın aracılığıyla Yasa karşısında öldüm' (Galatyalılar 2: 19) ifadesiyle, bedenini ölü kılmıştır. Bedeni/nefsi öldürerek yasadan ve yargılamadan olduğu kadar günahattan ve sonsuz ölümden de kendini kurtarmak için, Pavlus, “Mesih'le birlikte çarmıha gerildim, artık ben yaşamıyorum Mesih bende yaşıyor, şimdi bedende sürdürdüğüm yaşamı beni seven ve uğruma kendini feda eden tanrı oğluna imanla sürdürüyorum” (Galatyalılar 2: 20) ifadesiyle, ruhsal tapınmanın dolayısıyla ruhsal/kutsal konuma ulaşmanın koşulunu da kendisine göre açıklamıştır. Kurtuluşu ve bilgiyi olduğu kadar arınmayı ve ruhsallığı, İsa'nın çarmıhta acı çekerek ölmesiyle sınırlı kılmış olan Pavlus, “tanrının lütfunu geçersiz saymış değilim, çünkü aklanma Yasa aracılığıyla kazanılabileseydi, o zaman Mesih boş yere ölmüş olurdu” (Galatyalılar 2: 21) ifadesiyle, çarmıhına koşan İsa'nın

bütün insanların günahlarına kefarete olsun diye kendi bedenini çivilettirdiği gibi, bütün bedensel çağrılmışların da kendi beden ile nefsini öldürerek arınmalarını ve böylelikle kurtuluşa erişmelerini istemiştir. Pavlus'un mektuplarında sürekli olarak tekrarladığı, İsa'nın çarmıhtaki ölüm bilgisinin yanında '*çarmıh aracılığıyla kainat benim için ölüdür ben de kainat için ölüyüm*' (Galatyalılara 6: 14) nakaratı; gnostik açılımıyla, tanrı benzerleri tarafından yaratılmış bedeninin de üfürülen Demiürgsal ruhunun (nefsinin) da tam anlamıyla yok olduğuna inandırmak içindir. Demiürgsal nefesle diri kalan bedensel arzuların sürüklediği günah fiillerinden tam anlamıyla koparak, bedeni/nefsi öldürerek ruhsal konuma ulaşmasıyla birlikte, artık İsa'nın kendinde yaşadığını belirten Pavlus; bedensellerin uymaya çalıştıkları yasa aracılığıyla dürüstlük ve ahlaklılık yolu yerine, İsa'da ruhsallığın ve kutsallığın gerçekleştiğini anlatmak istemiştir.

IV. İSRAİLLİLERİN BEDENSEL YASASI MUSA ŞERİATI KARŞISINDA İSA'NIN RUHSAL YASASI

Ruhsal haberi duydukları halde yazılı kaynaklara yönelerek yasaya bağlanmayı akılsızlık olarak gören Pavlus, "*ey akılsız Galatyalılar, sizi kim büyüledi, İsa Mesih çarmıha gerilmiş olarak gözlerinizin önünde tasvir edilmedi mi, sizden yalnız şunu öğrenmek istiyorum: Kutsal Ruh'u, Yasa'nın gereklerini yapmakla mı yoksa duyduklarınıza iman etmekle mi aldınız*" (Galatyalılar 3: 1) ifadesiyle; gnostik terminolojide çok rağbet edilen bir kavram olan 'akılsız' nitelemesini kullanmış olması, oldukça düşündürücüdür. Ruhsal olarak yaratılmadıkları için gerçek tanrıya yönelmeyenleri 'akılsız' olmakla aşağılayan bütün gnostikler gibi Pavlus'un de, bedensel çağrılmışlar içinde yasaya yönelenler için 'akılsız' yaftasını kullanmış olması, gnostikizmi tüm ayrıntısıyla bildiğini ve bunu yazılılarıyla Hıristiyanlığa uyarladığını kanıtlamaktadır. İsa'nın Yahve yasasının özünü çıkartmak istediği için öldürüldüğüne ve gerçekte İsa'nın da Musa'nın tanrısını tek tanrı bilip taptığına inanan, aralarında Petrus gibi havarilerin de bulunduğu bazı bedensel-çağrılmışları 'akılsız' kalmakla ima eden Pavlus; gerçeği (dolayısıyla bilgiyi ve tanrıyı) Yahve'nin sözlerinde (yani Eski Ahit'te) arayanları büyülenmiş olmakla suçlamıştır. Kutsal metinlerdeki sözlerin şiirsel çekiciliğin, gerçekte Demiurge'nin tarzı olduğunu ima eden Pavlus; "*size Kutsal Ruh'u veren ve aranızda mucizeler yaratan Tanrı, bunu Yasa'nın gereklerini yaptığımız için mi, yoksa duyduklarınıza iman ettiğiniz için mi yapıyor*" (Galatyalılar 3: 5) ifadesiyle, onlarca Demiürgsal rablerin yerine geçen tek rab (efendi, sahip) olarak İsa'nın üstünlüğüne dikkatleri çekmiştir.

Kudüs'teki Hıristiyan topluluğun İsraililere yönelme arzusu içinde Musa'nın şeriatine ve Yahve'nin sözlerine bağlanma eğilimine karşı çıkan Pavlus, "*İbrahim tanrıya iman etti ve böylece aklanmış sayıldı, öyleyse şunu bilin ki İbrahim'in gerçek oğulları iman edenlerdir, kutsal yazı tanrının diğer ulusları imanlarına göre aklayacağını önceden görerek İbrahim'e, bütün uluslar senin aracılığınla kutsanacaktır müjdesini önceden verdi, böylece iman edenler iman etmiş olan İbrahim'le birlikte kutsanırlar*" (Galatyalılar 3: 6) ifadesiyle; hem kendi zamanında yaşayan bütün İsrailileri İbrahim'in nesli veya

kendisi olarak görmüş, hem de İbrahim gibi ulusların da yasa yoluyla değil de imanla aklanacağı üzerinde durmuştur. Ancak, İbrahim'in neslini ruhtan doğanlar ve bedensel olanlar olmak üzere iki farklı yaratılışa ayıran bazı gnostikler, İbrahim çocuklarının tamamına yakınının bedensel olduğu durumundan hareket ederek, yasa uygulayıcısı İbrahim neslini özellikle de Musa'yı Demiürgsal bir güç olarak görmüşlerdir. Demiurge'nin bile gerçek-ruhsal tanrının varlığından asla şüphe etmediği dogmasına dayanarak bazı gnostikler, Demiurge'nin tanrıya imanı tam ve mükemmeldir görüşüne sahip olarak; Musa gibi İbrahim'i de bir tür Demiurge gibi algılamış, mükemmel imana sahip Musa ve İbrahim gibi inanmayanları Pavlus'dan esinlenerek lanetlemişlerdir. Demiurge'nin yasası altına girecekleri iddiasında olan bazı gnostikler gibi, Pavlus de, *“Yasa'nun gereklerini yapmış olmaya güvenenlerin hepsi lanet altındadır, çünkü şöyle yazılmıştır: Yasa kitabında yazılı olan her şeyi sürekli yerine getirmeyen her insan lanetlidir”* (Galatyalılar 3: 10) ifadesiyle, İbrahim'in bedensel neslinin (ya da Yahve'ye iman edip yasasına bağlanan bütün İsraililerin) lanet altında olduklarını ima etmiştir. Zira bütün bedensellerin Demiurge'den asla imanla aklanmayacaklarını veya ruhsal yasasına katılamayacaklarını, yazgılarının dışına çıkamayacaklarını savunan gnostikler gibi düşünen Pavlus de, yasaya bağlanarak imandan yoksun kalan bedensellerin asla kurtulamayacakları yargısında bulunmuştur.

Açıkça isimlendirmiş olmasa da Pavlus'a göre de yasa demek doğrudan Demiurge demektir, bedenın yasası günahın ve ölümün yasası olduğu gibi yargılamanın ve lanetin yasasıdır. Ruhsalları bedensellerden ayıran gnostikler gibi Pavlus de, *“hiç kimse tanrı katında yasayla aklanmaz, çünkü imanla aklanan insan yaşayacaktır yasa imana dayalı değildir”* (Galatyalılara 3: 11) ifadesiyle, yasaya bağlı kalan bedensellerin adaletli yargılanmasıyla lanetlenecekleri ve sonsuz ölüme uğrayacakları uyarısında bulunmaktadır. Gnostik içeriğiyle, tanrı benzerleri tarafından yaratılmış ve Demiürgsal ruh üflenmiş bedeninden ve nefsinden vazgeçerek, dolayısıyla yaratıcı tanrılar eseri kainat maddiyatından ve dünya süslerinden koparak İsa'nın ruhu uğruna bedeni öldürmeyi şart koşan Pavlus; *“İbrahim'e sağlanan kutsama Mesih İsa aracılığıyla uluslara sağlansın ve bizler vaat edilen Ruh'u imanla alalım diye, Mesih uğrumuza lanetlenerek bizi Yasa'nın lanetinden kurtardı, çünkü ağaç üzerine asılan herkes lanetlidir diye yazılmıştır”* (Galatyalılara 3: 14) ifadesiyle, kişiyi maddiyat dünyasına sürükleyen tensel bedenın lanetliliğini açıkça ifade etmektedir. Her ne kadar, Mesih bizim için lanetlendi ifadesiyle Pavlus, gerçek tanrının ruhunu taşıyan İsa'nın bedeninin de Demiurge tarafından yaratıldığını ima etmiş olsa dahi, çarmıhta ölmenin temeli bedenden tümüyle vazgeçerek ruhsal aleme katılarak doğrudan tanrıyla yeniden bir bütün olma anlamına geldiğini belirtmek istemiştir. Çarmıhtaki ölümle bedenın yok olması ve ruhun serbest kalarak özlediği veya kavuşmak istediği gerçek tanrıyla bir bütün oluşturması gibi platonik/gnostik içerikli düşünceleri, Pavlus, *“İbrahim'e sağlanan kutsama Mesih İsa aracılığıyla uluslara sağlansın ve bizler vaat edilen Ruh'u imanla alalım diye, Mesih uğrumuza lanetlenerek bizi Yasa'nın lanetinden kurtardı”* (Galatyalılara 3: 13) ifadesiyle, İsa'ya uyarlamıştır. Çarmıhta asılarak bedenini öldüren İsa'nın maddiyat diyarından (ya da İbrahim'in ruhsal neslinden) serbest hale gelen tanrısal ruhunun, uluslar

tarafından alınması (Galatyalılara 3: 14) vurgusuyla Pavlus; Yahve'nin yasasından ya da Musa'nın şeriatinden kurtulmayı iman etmenin ön şartı haline getirdiği gibi, İsa'ya iman etmeyi de bedensellikten ruhsallığa dönüşmenin yolu olarak algılamıştır. Ölümle ruhun serbest kalması içeriğindeki platonik felsefenin İsa'ya uyarlanması başkaca bir anlamı taşımayan Pavlus'un bu sözlerini (Galatyalılara 3: 14), pek çok gnostik, kurtarıcı (İsa) bedeninden ayrılan ruhunu önce seçilmişlere (yani tıpkı İsa gibi gerçek tanrının ruhunu taşıyan ruhsallara) tanıttığı, daha sonra da soluyan bedeni ve Demiürgsal can haliyle bedensellere görüldüğü yorumunda bulunmuşlardır. Elbette bedenseller gözüyle gördükleri can verir haldeki İsa'nın ruhundan habersiz kalmışlar, Demiürgsal yasanın aksettirildiği kutsal metindeki (Yasanın Tekrarı 21: 22-23) hükmüne göre İsa'yı lanetlemişlerdir. Babasının yanına çıkarak Demiürgsal yasaya göre lanetlenen İsa, günahsız haline rağmen demiürge yarattığı bedenini ve nefisini çarmıhta öldürerek serbest kıldığı tanrının ruhuyla, gerçek tanrının ruhunu taşıyan tüm ruhsallara kendisini tanıttığını belirten gnostikler; Demiürgsal beden ile nefisleriyle bedenselleri bedensel olarak kalmaya mahkum ettikleri için, Pavlus'dan ayrılmışlardır.

Pavlus'un İsa'nın asılarak lanetlemesiyle ilgili olarak yazdıklarını, kendi kişisel görüşümüze göre şöylece değerlendirebiliriz. Özellikle platonik felsefenin derin ruh-beden yorumu sınırlarında, Roma-Yunan uygarlığının bütün mitolojik tanrı-insanları; acı içinde öldürülmüş, tesadüf hepsi de üçüncü gün dirilmiş, tapınak ayınlarına katılarak bu tanrı insanlarla yüz yüze gelen tapanlarına bedeninden yiyen ve kanından içenlere sonsuz yaşama kavuşmayı müjdelemiştir. Tanrı-insanların bedeninden yiyenlere ve kanından içenlere sonsuz yaşamın bağışlanmasına, Roma-Yunan uygarlığından binlerce yıl öncesinde İran'da ve Hindistan'da asırlardır inanılmıştır. Kısaca putperestlik olarak nitelendirilen, ekmek-şarap ayiniyle tanrının bedeninin yenilmesi ve kanının içilmesi inanç ile tapınmasının iki temel dayanağını, yani kişinin (tanrının) yargılanıp asılarak öldürülmesini lanetleyerek ve genel olarak (insan ya da hayvan) kan içilmesine kesin yasak getirerek Eski Ahit, yabancıların din ile tanrılarına yönelinmesini böylece önlemek istemiştir. Nitekim Eski Ahit'teki pek çok ifade (Yasanın tekrarı 12: 23-25, Leviller 17: 10-12 vs.,) kan içilmesini kesinlikle yasaklamakta, asılarak öldürülen her kişiyi de (Yasanın tekrarı 21: 22-23) lanetleyerek, kişinin öldürülerek kutsal kılınmasına ve tanrı-insan haline gelerek tapılmasına engel olmak istemiştir. Başlangıçta Hindistan ve İran'da etkili olan ve asırlar sonra da Doğudan Yunanistan ile Roma diyarına geçerek antik felsefeyle birleşen ve gelişen tanrı-insan ilahlara iman edilip tapılmasına, yargılanıp asılarak öldürüleni lanetleyerek ve insan-hayvan kanının içilmesini yasaklayarak İsraililerin Eski Ahit'inin ciddi bir engel oluşturmasına rağmen; *“vaatler İbrahim'e ve onun soyundan olana verildi, tanrı bir çok kişiyi kastediyormuş gibi senin soyundan olanlara demiyor, soyundan olana demekle tek bir kişiyi yani Mesih'i kastediyor”* (Galatyalılara 3: 16) ifadeyle, Pavlus, ismen belirtmese dahi, tanrının oğlu İsa ile babasının Yahve olduğu izlenimini uyandırmak istemiştir. Petrus ve diğer havarilerin öncülüğündeki Kudüs Hıristiyanlarının yasaya ya da Musa şeriatine bağlanarak kurtuluşa erişme idealine şiddetle karşı çıkarak Pavlus, İsraililerin tanrısı Yahve'yi gerçek tanrı olarak görmemiştir.

Gnostiklerin Yahve nitelemelerine açıkça katılmasa dahi tanrıyı kast ederek bir kere dahi olsa Yahve ismini kullanmamasına rağmen Pavlus, bütün İsraililerin bedensel olarak Yahve tarafından yaratılmasıyla ilgili gnostiklerin görüşlerine, İsa'nın bedensel olarak İbrahim'in ve tabi Davud'un soyundan geldiğini öne sürerek, açıkça destek vermiştir. Halbuki Matta İncilindeki, “İbrahim, İshak'ın babasıydı; İshak, Yakup'un babası; Yakup da Yahuda ve onun kardeşlerinin babasıydı; Yakup, Meryem'in kocası Yusuf'un babasıydı; Meryem'den de Mesih denilen İsa doğdu” (Matta 1: 1-16) ifadeye bakılacak olunursa; İbrahim'in Davut üzerinden soyunun Meryem'den değil de, nişanlısı Yusuf'tan geldiği açıkça görülür. Yine İncillere göre, daha Yusuf'la nişanlıyken Meryem'in İsa'ya hamile kaldığı, ya da, İbrahim ve Davut'un soyunun uzantısı Yusuf ile İsa'nın bedensel hiç bir bağının olmadığı dikkate alınır; İsa'nın, en azından bedensel olarak Yusuf-Davut-İbrahim nesliyle hiç bir bağlantısının olmadığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Diğer taraftan, eşlerden birinin boşanarak üçüncü bir şahısla yaptığı evliliği zina olarak gören günümüz İncil metinleri ve Pavlus'un yazıları, 'Davut, Uriya'nın karısından doğan Süleyman'ın babasıydı' (Matta 1: 6) ifadesiyle de, İsa'nın Meryem yoluyla Davut ile İbrahim'in ruhani nesli olması olasılığını da tümüyle yok etmiştir.

İsa'nın Davut'un ve İbrahim'in sulbünden gelip gelmediği tartışması bir yana, İbrahim ile Davut'un bedensel olarak yaratıcısının Yahve olduğundan ve Yahve'nin de asla İsa'nın babası (yani gerçek tanrı) olmadığından, gnostikler kadar Pavlus de en küçük bir şüphe duymamaktaydı. Ne var ki gnostikler, yaratıcı ve yargılayıcı tanrı ya da hilekar ve savaşçı sahte tanrı olarak nitelendirerek Yahve'yi sürekli aşağılamışken, Pavlus, yazılarında gerçek tanrı olarak babayı görmüştür. Yahve'nin bedensel olarak İsrailileri seçip uluslara üstün kıldığını sürekli olarak nebileri aracılığıyla tekrarlandığı Eski Ahit'ten oldukça fazla etkilenmiş görünen Pavlus de, “dört yüz otuz yıl sonra gelen Yasa, Tanrı'nın önceden onayladığı antlaşmayı geçersiz kılmaz, vaadi ortadan kaldırmaz” (Galatyalılar 3: 17) ifadesiyle, Musa aracılığıyla bildirdiği yasanın gerçek tanrının İbrahim'e yaptığı vaadi ortadan kaldırmayacağını öne sürmüştür. Bu savının gerekçesi olarak, “onaylanmış bir antlaşma, sadece insanlar arasında bile yapılmış olsa, kimse bunu geçersiz sayamaz ve buna bir şey ekleyemez” (Galatyalılara 3: 18) önermesiyle, Pavlus, yasa yoluyla kavmiyle (İsraililerle) anlaşılan Yahve'nin olduğu kadar seçtiği halkının (çoğunluğun) da bedensel ve kozmik ya da ölümlü olduğunu öne sürmüştür. Oysa İbrahim'e vaatte bulunan gerçek tanrının, sana ve soyuna sözüyle bir tek kişi (İsa) üzerinden bu vaadini yerine getireceğinde bildirdiğinde ısrar eden Pavlus, yine gnostiklerin çoğunluk-bedensel (İsrail halkı) tek-ruhsal (İsa) kriterini Eski Ahit'e uyarlamıştır. Bedensel olarak (çoğunluk) Yahve/Demiurge tarafından yaratılmış olsalar da, İsrail halkı içinden ve hatta İbrahim'in nesli arasından sadece bir kaç kişinin seçilerek gerçek tanrının ruhunu barındırarak ruhsal olarak yaratıldığı temasına dayanan gnostik yazgıcılık, İbrahim'e yapılan vaat İsa ile gerçekleşecektir yargısıyla Pavlus tarafından da benimsenmiştir. Ancak Pavlus'ü gnostiklerden farklı kılan yanı, Yahve'nin yarattığı beden/nefis içinde gerçek tanrının ruhunu sadece İsa'nın taşıdığı, bu nedenle İsa'nın tek tanrının oğlu ve dolayısıyla insanlar içinde tanrı olan tek insan olduğu, diğer bütün insanların da İsa'nın bu tanrısal ruhunu içlerine alarak kurtuluşa erebilecekleri vs., şeklinde özetlenebilir.

Tanrının ruhunu bedeninde taşıyan tek insanın İsa olduğuna dayanan Pavlusist dogma; Yahve'nin çoğunluğa (İsrail ulusuna) bildirdiği yasa ile, gerçek tanrının İbrahim ve İsa'ya özgü kıldığı vaadi arasında kesin bir ayrım yapılması ideolojisine dayanır. İsa'nın bedensel olarak Davut'un ve İbrahim'in soyundan gelmediğini çok kesin bir şekilde belirten Matta (1: 15-16) ve Luka (3: 23-38) İncillerine rağmen, Pavlus'un "*vaadi alan ve İbrahim'in soyundan gelen kişi*" (Galatyalılara 3: 19) ifadesinde ısrarlı olması, her iki İncil metinlerinden Pavlus'un haberdar olmadığı veya yazarlarıyla bağlantısının bulunmadığı sonucuna varılabilir. Yahve'nin gözde nebisi Musa ile bildirdiği "*yasanın amacı neydi, yasa suçları ortaya çıkarmak için antlaşmaya eklendi, vaadi alan ve İbrahim'in soyundan olan kişi gelinceye dek yürürlükte kalacaktı, melekler yoluyla bir aracı eliyle düzenlendi*" (Galatyalılara 3: 19) ifadesiyle Pavlus; İsa'nın dışında bütün insanları nefsin pençesindeki bedenseller olarak gördüğünü, ruhsal olan kişi (İsa) ruhsal yasasıyla birlikte gelinceye kadar günah ile ölümün yasasıyla bedensellerin yargılanacağını açıklamak istemiştir. Pavlus'un İbrahim'in soyu ifadesini ruhsallar olarak yorumlamış olan bazı gnostikler, Pavlus'un aksine, tanrı ruhunu yine İbrahim'in soyundan gelen bu bir kaç kişinin bedenine ekmiş, kalan insanları Demiurge yaratığı bedenseller olarak görerek ruhsal hale gelmekten ve kurtuluşa ermekten yoksun bırakmışlardır. Yasa kendini tanrıya benzeten Yahve'ye ait olunca, Pavlus'un, "*melekler yoluyla bir aracı eliyle düzenlendi*" (Galatyalılara 3: 19) ifadesi de; Musa'yı Demiurgelerden biri olarak gören gnostikler tarafından, Demiurge'nin aracı kolu veya gücünü kullanan varlıkları olarak algılanan meleklerin yasayı düzenlediği şeklinde yorumlanmıştır. Nasıl ki, Demiurge tarafından bedeni yaratılan ve soluk (nefis) verilen Adem, yerde hareketsiz halde yatarken, haline acıyan Sophia'nın ruhundan ruh üfürmesiyle bir anda ayağa kalkmışsa, Sophia ruhunu Adem'e ekerken Demiurgelerin ve Arkhonların asla haberi olmamışsa; Demiurge'nin melekleri de Yahve'den habersiz bir şekilde yasayı hazırlamışlar, İsraililerin rabbi olarak Yahve'ye aktarmışlardır. Bulut içinde haykıran Yahve yasayı eliyle yazarak Musa'ya vermiş, gnostiklere göre Demiurgsal bir araçtan başka bir şey olmayan Musa da bunu çoğunluğa (İsrail halkına) duyurmuştur. "*Aracı tek bir tarafa ait değildir, Tanrı ise birdir*" (Galatyalılara 3: 20) ifadesiyle Pavlus, yasayı bildiren aracının Demiurge veya uzantısı olarak gnostikler tarafından yorumlanmasına yol açtığı gibi, alt tanrılar (Demiugeler, Arkhonlar) çok fazladır fakat gerçek tanrı (baba) ise bir tanedir şeklinde düşünmelerini de sağlamıştır.

V. YAHVE'NİN YARGILAYICI YASASINDA KÖLELİK VE İSA'DA ÖZGÜRLÜK

Yasa'nın Yahve tarafından yazıldığını ve vadin de gerçek tanrı tarafından bildirildiğini açıklamak gayesiyle, Pavlus, "*Kutsal Yasa tanrının vaatlerine aykırı mıdır, yaşam sağlayabilen bir yasa verilseydi, elbette insanlar yasa ile aklanacaktı*" (Galatyalılara 3: 21) diye yazarak, Yahve yasasının ruhsal olmadığını ve asla kurtuluşa eriştiremeyeceğini vurgulamak istemiştir. Günahı açıklayan ve yargılayıcılarının

adaleti üzerinde duran Yahve'nin sözlerinin, “İsa Mesih'e olan imana dayanan vaat iman edenlere verilsin diye, Kutsal Yazı bütün dünyayı günahın tutsağı ilan ediyor” (Galatyalılara 3: 22) diyerek, Demiürgsal bir kölelik olduğunu belirten Pavlus; gerçek tanrının İsa üzerinden gerçekleşen vadinin Yahve'nin sözlerinden oluşmuş Eski Ahit'ten de Yasasından da farklı olduğunu açıklamak istemiştir. Yahve yasasının yaşamı değil de ölümü-yargılamayı-çürümeyi getirdiğini belirten Pavlus, “bu iman gelmeden önce biz Yasa altında hapsedilmiştik gelecek iman açıklanuncaya dek Yasa'nın tutuklusuyduk, Yasa imanla aklanalım diye Mesih'in gelişine dek eğiticimiz oldu” (Galatyalılara 3: 24) ifadesiyle; yasa ile imanı birbirinden ayırmış, adeta yasaya uyanları imansızlıkla ve arınmamış olmakla suçlamıştır. Arınmayı ve kurtuluşu sağlamasa dahi, İsa gelinceye kadar yasanın günahattan koruyucu etkisini kabul etmiş görünse dahi Pavlus, “iman gelmiş olduğundan, artık Yasa'nın eğiticiliği altında değiliz” (Galatyalılara 3: 25) ifadesiyle; İsa'yla birlikte tanrının ruhunun geldiğini, bedensel bağımlılığın (yasaya uygunluğun) sona ererek ruhsallık döneminin başladığını anlatmak istemiştir. Tıpkı çarımıta bedenini babasına sunan İsa gibi, bedenini ve nefsini öldürerek İsa'ya sunan iman etmiş ve ruhsallığa geçmiş kişilerin artık yasanın denetiminden çıktığını vurgulayan Pavlus; gnostik tanımlamasıyla kainatın yaratıcı ve savaşçı tanrı benzeri Yahve'ye bedensel olarak tapmaktan (kurban, perhiz vs.) vazgeçtiğini anlatmak istemiştir. Vaftizle suya dalarak bedeninin ve nefsin öldüğünün, sudan çıkarak ruhsal yaşama katıldığının ve ruhta dirildiğinin simgeleştirildiği vaftiz ayiniyle, Pavlus, “Mesih İsa'ya iman ettiğiniz için hepiniz Tanrı'nın oğullarısınız” (Galatyalılara 3: 26) ifadesiyle; kutsal ruha vaftizle katılan herkesi, İsa'nın ruhunu aldığı için tanrının oğlu ilan etmiştir. Vaftizle bedensellikten ruhsallığa geçmeyi, suya dalma (beden ve nefis olarak ölmek) ile sudan çıkma (kutsal ruha katılmak, ruhen dirilmek, sonsuz yaşama katılmak) şeklinde sembolleştiren Hıristiyan geleneğine, “vaftizde Mesih'le birleşenlerinizin hepsi Mesih'i giyindi” (Galatyalılara 3: 27) ifadesiyle katılan Pavlus; rab Yahve'yi ve yasasını terk edip rab İsa'ya iman ile tapmayı, elbise çıkarıp giymeye benzetmiştir.

Gnostik içeriğiyle Yahve'yi reddeden ve Demiürgsal yasası Musa şeriatini de terk eden her bedenseli vaftizle İsa benzeri ya da tanrının oğlu olarak ilan eden Pavlus; burada, baba-oğul-kutsal ruh adına vaftiz etmelerine rağmen, bedensel çağrılmış haliyle kalmakla itham ettiği, Petrus ile Yahudi Hıristiyanlığı hedef almıştır. Nitekim Pavlus'un bu sözünü kendilerine uyarlayan Philip İncilinde “papaz vücudunun her noktasına kadar kutsaldır, çünkü ekmeği aldığı anda onu kutsar, aldığı kap veya başka bir şeyi kutsayacaktır, vaftiz suyunu kutsayarak İsa ondan ölümünü çıkardı, böylece suya dalarız fakat dünyanın ruhuna akmayalım diye ölüme dalmayız, gerçeğin bilgisine sahip olan insan özgürdür fakat özgür insan günah işlemez çünkü günah işleyen onun kölesi olur, gerçek annedir bilgi babadır” (Mercan 2007: 36) ifadesiyle, vaftiz bedensellikten ruhsallığa-bilgiye geçişi sağlayan bir araç olarak görülmesi dahi, pek çok gnostik tarafından vaftizin gerekliliği kabul edilmiştir. Vaftizle Yahve ve yasasından özgür kılınarak bütün Demiürgsal farklılıklardan bedensellerin kurtulduğunu, “vaftizde Mesih'le birleşenlerinizin hepsi Mesih'i giyindi; artık ne Yahudi ne Grek, ne köle ne özgür, ne erkek ne dişi ayrımı vardır; hepiniz Mesih İsa'da birsiniz” (Galatyalılara 3: 28) ifadesiyle vurgulayan Pavlus; kurtarıcı tanrı İsa adına vaftiz

edilerek beden/en/nefsen ölenlerin, İsa'ya iman edip taparak ruhen dirilip kutsal ruha katılanların, Demiürgsal yaratıştan da bağımlılıktan da azat edildiğini açıklamak istemiştir. Tıpkı tüm bedensel ve sosyal sınıflamaları Demiürgsal bulan, ruhsal ile bedensel ya da dünyasal ile ahret dışında hiç bir ayırım tanımayan gnostikler gibi, Pavlus de, “eğer Mesih'e aitseniz, o zaman İbrahim'in soyundansınız, vaade göre de mirasçılarsınız” (Galatyalılara 3: 29) ifadesiyle, bütün ruhsalları gerçek tanrının İbrahim'e yaptığı vadin kapsamına almış, hepsini İbrahim'in ruhsal varisi (ya da içten Yahudi) kılmıştır. Sonuçta, Pavlus'un iman ölçeğinde ruhsal da olsa bütün insanlar, bedensellikten çıkmakta fakat Yahudiliğe ruhani geçiş yapmaktadır.

Ruhsallığı ya da gerçek Hıristiyanlığı içindeki Yahudilik olarak tanımlayan Pavlus; “mirasçı her şeyin sahibiyse de, çocuk olduğu sürece köleden farksızdır” (Galatyalılara 4: 1) ifadesiyle, Yahve tanrısından ve Musa şeriatinden çıkardığı insanları, İsa'ya iman edip tapmaya yönlendirerek bedensel geçici kölelikten ruhsal devamlı köleliğe bağlamak istemiştir. Kısacası Yahve ve Musa şeriatı yoluyla da olsa veya bunun karşısı İsa bağıyla da olsa; bir türlü Yahudileşmekten insanlık kendini kurtaramamıştır. Kadından doğmuş öz oğlu (İsa) ile İsa'nın ruhunu içine alanlar arasında bir ayırım yapmış olan Pavlus; “oğullar olduğunuz için Tanrı, öz Oğlunun Abba! Baba diye seslenen Ruhunu yüreklerinize gönderdi” (Galatyalılara 4: 6) ifadesiyle; bedensellikten ruhsallığa geçişle birlikte, bedene-nefise-dünyaya ait her ne farklılık varsa sona erdiğini iddia etmiştir. Bedenin ölümüyle kişi için hükmünü kaybedecek günahın-ölümün-yargılamanın yasasından başka bir şey olmayan Musa şeriatinin, İsa'nın geldiği ana kadar geçerli olduğunu “babasının belirlediği zamana dek vasilerin, vekillerin gözetimi altında; bunun gibi, biz de ruhsal yönden çocukken dünyanın temel ilkelerine bağlı olarak yaşayan kölelerdik” (Galatyalılara 4: 2) ifadeleriyle belirten Pavlus, kölelik prangasını bedensel yasadan çıkarıp ruhsal yasaya takmıştır. İsa'ya taparak ruhunu içe alan ruhsallara bağladığı ruhani yasa ile prangalarını vururken, Pavlus; “zaman dolunca Tanrı, Yasa altında olanları özgürlüğe kavuşturmak için kadından doğan, Yasa altında doğan öz Oğlunu gönderdi; öyle ki, bizler oğulluk hakkını alalım” (Galatyalılara 4: 4) ifadesiyle, açıkça iki farklı oğulluk sıfatı üzerinde durmuştur. Bunlardan ilki dolayısıyla tek üstünü tanrının ruhunu kendinde gösteren İsa'nın öz oğulları olurken; sonrakiler, baba diye haykırı haykırı oğulun (İsa'nın) ruhunu sinelerine alarak oğulluk hakkına sahip olanlar (oğullar) gelmektedir. Yahudi, Yunan, köle, özgür, zengin, fakir vs., gibi bedensel ve dinsel ayrımlar (gerçekte olmasa bile dogmada) yok sayılmış; bunun yerine, öz oğul, oğullar (ruhsallar/kutsallar), bedensel çağrılmışlar (kilise cemaati) ve bedenseller gibi gnostik içerikli zümreleştirmeler ön plana çıkmıştır.

Pavlus'un gnostik ayrımcılığında, anasının karnında ruhsallığına hükmedilen kimse; kendisi gibi ellisine de gelse, kutsal yasaya bağlanıp kaldığı için, ruhsal yönden 'çocuk' olarak görülmüştür. Pavlus'a göre yasa-adalet-yargılama tanrısını ret edip şeriatin dışına çıkarak özgürleşen, vaftizle kutsal ruha katılan bir kimse de; öldürdüğü beden ile nefsiyle kendinde şeriatı geçersiz kıldığı için, bedene hükmeden şeriaten çıkıp tanrının oğulluğu statüsüne geçmiştir. Pavlus tarafından bildirilen iman etmiş kişinin yasa köleliğinden ruhsal köleliğe geçiş süreci, gnostiklerin Philip İncilinde “köle sadece özgür olma arayışı içindedir, fakat sahibinin

mülkünü ele geçirmek gibi bir ümidi yoktur, fakat oğul sadece bir oğul değildir babasının mirasını talep eder, babanın sahip olduğu şeyler oğluna aittir ve oğulun kendisi küçük olduğu sürece sahip olduğu şeyler kendisine emanet edilmez, fakat büyüyüp bir yetişkin olduğunda babası ona sahip olduğu her şeyi verir” (Mercan 2007; 22, 26) ifadesiyle doğrulanmıştır. Yahve'ye ya da Demiurge'ye imanla gerçekleşen bedensel kölelik ve bedensel tapınma yoluyla nefsi kırmanın yerini, bedensel/nefissel ölüm ve ruhsal dirilişin öne çıktığı Pavlusizmde; bütün bedenseller İsa'dan farklı olarak ruhen babasız olduklarından 'yetim' olarak sembolize edilmiş, bedensel-çağrılmışlar ise babasız dahi olsalar oğulluk hakkını alanlar denilerek yükseltilmişlerdir. Bu arada, sözde denilen ya da geçersiz kılınan bedensel/dünyasal (Demiurgsal) ayrımcılık, köleliğiyle ve ırk ayrımcılığıyla en şiddetli dozajında etkisini Hıristiyan ülkelerde hissettirmiş; Pavlus'un bedensel-çağrılmış ile ruhsal-seçilmiş ayrımcılığı dogmatik sınırdan gerçeklik katına bir türlü geçiş yapamamıştır. İsa'nın kendisi gibi bütün bedensellerin 'kadından doğmuş' olarak ruhani yetim olarak gnostikler tarafından nitelendirilmesine neden olan Pavlus; İsa'ya iman edip taparak evlatlığa alındıkları vurgusuyla, kendi istek ve iradeleriyle bedensel-çağrılmışların ruhani olarak doğdukları algılamasına da yol açmıştır. İsa'nın ruhunu içine alarak tanrı tarafından evlatlığa kabul edilenlerin, ruhani çocukluktan olgunluğa geçiş sürecine girdiğini vurgulayan (Galatyalılara 4: 3) Pavlus; “*artık köle değil oğullarsınız, oğullar olduğunuz için tanrı sizi aynı zamanda mirasçı yaptı*” (Galatyalılara 4: 7) ifadesiyle, bedeni/nefsi öldürerek İsa'nın ruhunu içine alanların tanrısal/ruhsal evlatlığa kabul edildiklerini açıklamıştır.

Bedensel/dünyasal kölelikten kurtularak, Demiurge'nin ve Arkhonların olduğu kadar yasasının ve farklılıklarının (özgür-köle, kadın-erkek, zengin-fakir, Yunanlı-Yahudi vs.), dışına çıkan bütün bedensel-çağrılmışların, gnostik anlamda, kendilerini yaratanlarına karşı duydukları bağlılıktan kurtulduklarını veya kölelikten azat edildiklerini vurgulayan Pavlus; (Galatyalılara 4: 3, 7) ifadesiyle, bedensel/dünyasal yaratılıştan gelen köleliğin kırıldığını, yasa altındaki bedensellerin bu köleliklerinin sona ermesi maksadıyla İsa'nın gönderildiğini (Galatyalılara 4: 4, 5) iddia etmiştir. Özellikle de 'kadından doğan' nitelemesiyle İsa'yı bedensel, bedenindeki tanrının ruhu (Romalılara 1: 4) nedeniyle de tanrının öz oğlu (dolayısıyla rab ve tanrı) sayan Pavlus; tıpkı İsa gibi bedensel olan bütün insanların, İsa'nın ruhunu içine alarak veya Mesih'i giyinerek evlatlığa alınmak üzere çağrıldığını öne sürmüştür. Bedensel olanlar kendilerini yaratanların bedensel yasalarına bağımlı kılındıklarına dayanan gnostik köleliği yazılarında ana tema olarak işleyen Pavlus; “*Yasa altında olanları özgürlüğe kavuşturmak için kadından doğan, Yasa altında doğan öz Oğlunu gönderdi*” (Galatyalılara 4: 5) ifadesiyle, bedensel (kadından) doğumundan çok önce gerçekleşen ruhsal doğumunu ima etmiştir. Pleromatik (ruhsal ışık alemi) diyarda doğan İsa'nın tanrının öz oğlu sıfatını ya da ruhsal yaratılışını, kadından doğmadan önce 'ilk doğan' olarak aldığını da ima eden Pavlus; gerek gnostikler ve gerekse de Hıristiyan ilahiyatçılar tarafından İsa'nın, Adem'den önce ilk yaratılan, ruhtan ilk (Hıristiyanlarca tek) doğan vs., tarzındaki algılamalara da neden olmuştur. Pavlusist dogmaya bağlanan Hıristiyanlara göre İsa, tanrının ruhunu taşıyan tek öz oğul olurken; gnostiklere göre Pleromik diyarin

ruhsallarından (ya da Aionlarından) birisi olan İsa, doğası gereği tanrısaldır, ruhsal olarak seçilmişler arasındadır, İsa ile tanrı ruhunu göndermiştir. Daha Demiurgeler topraktan Adem'i yaratmadan ve Sophia da ruhunu Adem'in bedenine ekerek Adem'i ayağa kaldırmadan çok önce, pleromik diyarda gerçek tanrı babanın ruhundan oğlunu (İsa'yı) yarattığına iman etmiş olan gnostiklerin büyük bir çoğunluğu; İsa'nın da aralarında bulunduğu seçilmiş ya da yaratılmış bir grup ruhsal dışında hiç bir insanın kurtuluşa eremeyeceğinden emin oldukları için, Pavlus'un çarmıhta acı çeken İsa'nın günahları üstlenme tutkusuna da ve günahlara kefarete olsun diye bedenini öldürme dogmasına da asla inanmamışlardır. Gökte çamurdan yaratılmış Adem'den bile önce tanrının kendi ruhundan yarattığı İsa'nın, kendi bedeni gibi bedene ve ilaveten nefse sahip bütün bedenselleri (ya da Adem ile Havva neslinden gelme tüm insanları) kurtarmak uğruna, bütün masumiyetine yani günahsızlığına rağmen tahammülü güç acılara katlanarak kendi bedenini fide olarak babasına sunduğunda ısrar eden Pavlusist Hıristiyanlar; çarmıhta ölen İsa'nın kurban olarak sunduğu bedeni sayesinde, İsa gibi bedenlerini ve nefislerini öldürerek babasına sunan ve İsa'nın bedenini oluşturan bütün bedensel-çağrılmışların da evlatlığa kabul edildiğini savunmuşlardır.

Yahve'yi gerçek tanrı olarak görmeyen, bedenle sınırlı olan ve beden üzerinde egemen olmak gayesini güden Yahve yasasına (Musa şeriatına) bağlılığı da kölelik olarak gören Pavlus; *"eskiden tanrıyı tanımadığımız zamanlarda özde tanrı olmayanlara kölelik ettiniz, yeniden bunlara köle olmak mı istiyorsunuz; özel günler, aylar, mevsimler, yıllar kutluyorsunuz; size gerçeği söylemekle düşmanınız mı oldum"* (Galatyalılara 4: 8) ifadesiyle; İsraililerin tek tanrısı Yahve'nin gerçek tanrı olmadığını ima ederek, platonik bir değerlendirmede bulunmuştur. Kainatın bütün yaratıcı-yargılayıcı-adalet dağıtıcı tanrılarını tanrı benzeri ya da sahte ilahlar olarak görerek, insana dost gerçek tanrının iyi ve ide diyarında (gnostik uyarlamaya göre pleromik ışık aleminde) olduğunu öne süren Platon; yerin-göğün bu yarı tanrılarına inanmanın zayıflık ve kötülük getirdiğine inanan gnostik görüşlerin kaynağı haline gelmiştir. Pavlus de İsraililere seslenerek, *"öyleyse nasıl oluyor da bu etkisiz ve değersiz ilkelere dönüyorsunuz"* (Galatyalılara 4: 9) diyerek, Yahve'nin özel günlerini ve aylarını kutlayan İsrailileri uyarmaktadır. Pavlus bu uyarılarıyla, kainatın gün ve ay gibi zaman ölçeğini kullanarak yapılan bedensel ibadetlerin olduğu kadar, hayvan kurban ederek akıtılan kanla bu yarı ilahlara can sunmanın; aslında, Demiurgeler tarafından yaratılmış Arkhonların, insanları gerçek tanrıya ibadet etmekten alıkoymak veya yalnızca kandırmak maksadıyla ibadet edildiğini savunan gnostik görüşlere yol açmıştır. Gnostikler gibi gerçek tanrıya beden ile tapılamayacağı ve hayvan kurban edilerek tanrı tavrının değiştirilemeyeceği yargısında olan Pavlus; (gnostik mitolojiye göre, ışık diyarında yaratılıp da dünyaya gönderilen bir Aion olarak) İsa'nın, insanları bu aldatmacadan ve kölelikten kurtaracağına iman etmektedir. Bütün bu Demiurgsal tutsaklıktan ve yalanlardan kurtulmak için, İsa'nın ruhunu alarak ruhta tapınmak gerektiğinde ısrar eden Pavlus; *"çocuklarım, Mesih sizde biçimleninceye dek sizin için yine doğum ağrısı çekiyorum"* (Galatyalılara 4: 19) ifadesiyle, sembolik bir benzetmeyle, kendisini bilgiyle ve ruhla donatılmış gnostik bir Sophia olarak görmüştür. Gnostik içeriğiyle, Sophik

anneliğiyle tanrıyı tanıtmaya görevini üstlenen Pavlus, “*şimdiyse tanrı tanıdınız daha doğrusu tanrı tarafından tanındınız, öyleyse nasıl oluyor da bu etkisiz ve değersiz ilkelere dönüyorsunuz, yeniden bunlara köle olmak mı istiyorsunuz*” (Galatyalılara 4: 9) ifadesiyle, tanrı ile insanlar arasında asılsız ya da geçilmez engeller koyan İsraililere yönelmiştir. Nitekim bazı İsraililer, biz tanrıyı ararız fakat tanrı bizden habersizdir gibisinden bazı yanlış görüşlere kapılmışlar; bu nedenle de yollarını şaşırarak meleklere, yıldızlara, Ay ile Güneş'e tapmaya başlamışlardır.

Mutlak iyi ve merhametli olan gerçek tanrının, adil ve yargılayıcı olduğu kadar acımasız bir yasa koyucu olan Yahve'den ayrılmasına kadar giden bu gnostik yorumlar içinde Pavlus; Yahve'den de yerasından da kurtulmayı, tam bir alegorik maharetle, özgürlüğe kavuşma kölelikten ve tutsaklıktan kurtulma olarak görmüştür. İbrahim'in neslini bedenseller ve ruhsallar olarak ikiye ayıran, bedenselleri köle ve ruhsalları da özgür olarak nitelendiren Pavlus; “*Kutsal Yasa altında yaşamak isteyen sizler, söyleyin bana, Yasa'nın ne dediğini bilmiyor musunuz; İbrahim'in biri köle kadından biri de özgür kadından iki oğlu olduğu yazılıdır, köle kadından olan oğul olağan yoldan özgür kadından olan oğul ise vaat sonucu doğdu, burada bir benzetme vardır, bu kadınlar iki antlaşmayı simgeler, biri Sina dağındandır köle olacak olan çocuklar doğurur, bu Hacer'dir*” (Galatyalılara 4: 21) ifadesindeki doğal yoldan ile vaat sonucu ayırımıyla; aslında, bilgi ve merhamet sahibi gerçek tanrı, ile, yeri ve göğü yaratan yargılayıcı tanrı Yahve'yi birbirinden ayırmıştır. Doğal yoldan ya da bedenden doğan bedensel Yahudiler; Pavlus'a göre, yasa altındaki dıştan Yahudidir, Yahve'ye tapmaktadırlar ve Musa'nın şeriatine bağlanmaktadırlar, dolayısıyla köledirler ve tutsaktırlar. Halbuki gerçek tanrının vaadi sonucu doğan İshak, Pavlus'a göre, ruhsaldır, yasaya köle değildir, Yahve'ye değil de gerçek tanrıya tapmaktadır. Böylesine büyük bir ustalıkla benzetme sanatını kullanan Pavlus'un, “*Hacer, Arabistan'daki Sina dağı simgeler; şimdiki Kudüs'ün karşılığıdır, çünkü çocuklarıyla birlikte kölelik ediyor*” (Galatyalılara 4: 26) ifadesindeki, Sina dağı şimdiki Kudüs (Yahudi Hıristiyanlar veya Petrus-Yakub ekibi) olarak sembolize etmekle, bütün havari grubunu hedef almıştır. Sina dağı şimdiki Kudüs'tür ifadesiyle, İsraililerin tanrısı Yahve'ye tapan ve Musa'nın şeriatine bağlanan Yahudiler, ile, Yakup ile Petrus'un başını çektiği Kudüs Hıristiyanları arasında hiç bir fark görmeyen Pavlus; köleliği ve bedenselliği Hacer'le, Hacer'i Sina dağıyla ve şimdiki Kudüs'le (yani Yahudi Hıristiyanlığıyla) özdeşleştirmiştir.

İbrahim'in kölesi Hacer'den olma oğlunu (İsmail'i), kölelikten özgürlüğe geçiş aşamasındaki bedensel çağrılmışlar olarak gören Pavlus; nikahlı karısı Sara'dan olan oğlunu ise, “*göksel Kudüs özgürdür, bizim annemiz odur*” (Galatyalılara 4: 26) ifadesiyle, yasadan özgür ya da ruhsal olarak yüceltmektedir. Alegorik olarak bütün ruhsalları İbrahim'in soyu ya da içten Yahudi olarak kabul etmiş olsa dahi seçilmişleri İbrahim'in İshak soyuna indirgeyerek, kendi Yahudi tabiatını ortaya koyan Pavlus; yerdeki Kudüs ile gökteki Kudüs benzetmesinde bulunarak, yine, yerde olan her ne varsa ruhsal mükemmellerinin ide tanrısız diyarında da olduğuna dayanan platonik felsefeyi yazılarında işlemiştir. Pavlus'a göre de, Musa'nın Sina dağıyla özdeş kıldığı yerdeki Kudüs kötüdür veya en azından hatalıdır, yasaya bağımlı kıldığını için sahte tanrı Yahve'ye ve Musa şeriatine köledir; oysa, göksel

Kudüs, yasadan da tanrı benzerlerinden de özgürdür, ruhsaldır, mükemmeldir, bilgi ve gerçek olan tanrı diyaradır, Sophik anadır. Tanrının ruhsal sözlerinin bedensel/dünyasal kılınarak yani aslı çarpıtılıp tahrif edilerek oluşan Eski Ahit'te, bütün bozulmuşluğuna rağmen, ruhsal-tanrısız gerçeğin kırıntılarını arayan Pavlus; “*sevin, çocuk doğurmayan ey kısır kadın, doğum ağrısını bilmeyen sen, sesini yükselt ve haykır*” (Galatyalılar 4: 27) ifadesiyle, göksel Sophia ile doğal analık arasındaki farkı ortaya koymanın ötesinde, bedensellikten ruhsallığa geçişin yolunu da kendisine göre göstermektedir. Platonik felsefe eşliğinde kullandığı usta benzetme sanatıyla, köle kadın = Sina dağı = şimdiki Kudüs gibi benzetmeleriyle bütün insan neslini Hacer'den doğmuş gibi tanıtan Pavlus; “*kardeşler, siz de İshak gibi, vaadin çocuklarıdır*” (Galatyalılara 4: 28) ifadesiyle, İsa'ya iman edip taparak ruhunu alan herkesin ruhsal-kutsal olabileceğini öne sürmüştür.

Bedenselliği, Yahve'yi, Musa şeriatini kölelikle ve köle kadından (Hacer'den) olma çocuklarla sembolize eden Pavlus, “*Kutsal Yazı ne diyor: köle kadını ve oğlunu dışarı at, çünkü köle kadının oğlu, özgür kadının oğluyla birlikte asla mirasa ortak olmayacaktır*” (Galatyalılar 4: 30) ifadesiyle; ruhsallıktan bedenselliğe geçişin olmayacağını, bedenselliğin değersizliğini anlatmak istemiştir. İsa'ya iman edip tapan ve böylelikle de ruhsallığa geçiş yapan herkesin, Sophik annesinin Hacer değil de Sara olduğunu vurgulamak için, Pavlus; “*biz köle kadının değil, özgür kadının çocuklarıdır*” (Galatyalılar 4: 31) ifadesiyle, alegorik de olsa, bütün insanları İbrahim'in soyuna bağlayarak Yahudileştirmiştir. Ruhsalların özgür halini ve bedensellerin de Yahve ile Musa şeriatine köleliğini sürekli olarak hatırlatan Pavlus; “*Mesih bizi özgürlük için özgür kıldı, bunun için dayanın, bir daha kölelik boyunduruğunu takınmayın*” (Galatyalılara 5: 1) ifadesiyle, aslında, bedensellerin taşıdığı Demiürgsal ruhlarının (ya da nefislerinin) ruhsalların aldığı ve taptığı İsa'nın ruhuna karşıt veya engel olduğunu vurgulamak istemiştir. Gnostik içeriğiyle, tanrı benzerleri tarafından bedenleri yaratılmış ve bedenlerine de Demiürgsal ruh (nefis) konmuş bütün insanları, İsa'ya taparak ruhunu almaya çağıran Pavlus; “*bakın, ben Pavlus size şunu söylüyorum, sünnet olursanız Mesih'in size hiç yararı olmaz; sünnet edilen her adamı bir daha uyarıyorum: Kutsal Yasa'nın tümünü yerine getirmek zorundadır; yasa ile aklanmaya çalışan sizler, Mesih'ten ayrıldınız, tanrının lütfundan uzak düştünüz*” (Galatyalılar 5: 2) ifadesiyle de, İsrailileri Yahve ya da İsa arasında bir seçim yapmaya zorlamıştır. Bir uçta insandan kopuk ve her haliyle yalnız ve cinsiyetsiz İsraililerin tek tanrısı ve tapılan türevleri vardır, diğer uçta da tapılan tek tanrı-insan İsraili İsa vardır; sonuçta bütün insanlar tanrısıyla, ibadetleriyle, inançları üzerine kurulan gelenekleriyle, çocuklarına verdikleri isimleriyle vs., az ya da çok Yahudileşmiştir.

VI. SONUÇ

İsa gerçekten yaşadı mı yoksa İncillerde tanıtıldığı haliyle sembolik bir şahsiyet olarak felsefi düşüncelerle ve mitolojik dramalarla donatılmış mitos-kurgusal bir şahıs mı sorusu bir yana, İsa'nın çarmıhından 6-7 yıl sonra Kudüs'te öne çıkan ve Yahudi-Hiristiyanlarını kuran havariler topluluğunun gerçekten kimler

olduğu veya hangilerinin gerçekten var olduğu günümüzde bile asla kesinlik kazanmış değildir. Cinlenmiş kanı etle birlikte yemek ve şeytanı kendi bedenine almak gibi endişelerin yanında, Tevrat'ın ve bir bütün olarak Eski Ahit'in özüne inerek kurban ibadetini ret eden Yahudi-Hıristiyanlar; İsraililerin çöl tanrısı Yahve'yi tek tanrı olarak kabul etmiş olmakla; iyi olan tanrının aynı anda kötü olamaz ve merhametli tanrı aynı anda yargılayıcı tanrı olamaz gibi muhakemeleriyle, merhametli ve iyi olduğu kadar tek olan gerçek tanrının altında ve karşısında yargılayıcı adil tanrıların da olduğuna inanan gnostiklere karşı da şiddetli bir mücadeleye girişmişlerdir. İsa'yı Tevrat'ta bildirilen son peygamber olarak kabul eden ve yasayı da özüne inerek uygulamada ısrarlı olan bu Kudüs Hıristiyanlarının karşısına çıkan Pavlus; İsa'nın dinini yasayla sınırlı kılmak istemeleri nedeniyle Petrus ile yandaşlarını bedensel yani ölmeye ve yok olmaya mahkum olmakla itham etmiş, İsa'yı Yahve'nin peygamberi olmaktan çıkararak platonik/gnostik gerçek tanrının oğlu konumuna yükseltmiş, böylece İsa'nın dinini Yunan-Roma uygarlığına uygun bir din haline getirmiştir. Yasaya bağlı ve Eski Ahit'e dayanan, bedenle ve dünyayla sınırlı kalmış vaat ile ibadetleriyle havarilerin Kudüs'teki İsa'nın dini yok olup gitmiş; yerine, bunun tam karşısında yer alan, ruhsallığıyla tanrıyı içinde arayan, görünen kainatın dışında kurduğu ruhsal diyarda mutlak iyi ve daimi gerçek olarak ruhsal tanrıyı öne çıkartmıştır. Eski Ahit'in tek tanrısı Yahve, Pavlus'a göre, ruhsal gerçek ve mutlak anlamda iyi olan bu tanrı olamayacağı için; '*geçici zamanın tanrısı*' (2. Korintliler 4: 4) adı altında Yahve'yi ima eden Pavlus, Musa'nın ve Yahudi Hıristiyanların tek tanrı inancının da dışına çıkar. Gnostiklerin platonist felsefeye dayanarak gerçek-ruhsal-iyi tek tanrının altında ve karşısında, yaratıcı ve yargılayıcı kainatın alt tanrı inancını gizli bir üslupta mektuplarına yansıtmış olan Pavlus; gerçek tanrının ruhunun vücutlaşmış hali olan İsa'nın kendisini bile, bedende Yahve yarattığı ya da Davud soyu olarak görmüş olmakla, gnostiklerin düalist tanrı anlayışını maharetle dile getirmiştir. Görünen maddi kainatta cisimsel ve bedensel her ne varsa, tam ve mükemmel halinin ruhsal-tanrısal ide dayarında da bulunduğu, yaratıcı alt tanrıların göğü (ruhsal-tanrısal ide diyarını) kopya ederek bu maddi kainatı yarattıkları görüşüne dayanan platonist yorumu; yerdeki Yahve tarafından yaratılmış Kudüs şehri veya Sina dağının karşısına göksel (ruhsal-tanrısal) Kudüs'ü ve Sina dağını çıkararak mektuplarına uyarlamış olan Pavlus; Yahve yarattığı İbrahim ile Davut soyunu, İbrahim'in cariyesi Hacer'den olma çocuklar olarak görmüş, bedenden doğmuş (Hacer'in nesli) her insanı köle kılmıştır. Açıkça belirtmese dahi yaratıcı-yargılayıcı bir alt tanrı olarak gördüğü Yahve'ye ve Musa şeriatine bağlı olmayan ulusları, ruhsallığa girmede, Musa şeriatine bağlanan Yahudilerden ve Yahudi Hıristiyanlardan daha önde ve daha üstün gören Pavlus; gerçek tanrıya yönelerek ruhsal olmanın ilk koşulunu yasadan kurtulmakta ya da yasayı ret etmekte gördüğü için, Yahve'den ve Musa şeriatinden kopmayacaklarından emin olduğu Yahudiler yerine uluslara yönelmiştir. İsa'nın babasının Platon'un babasından bir farkı olmadığı, İncillerin İsa'sının da Yunan-Roma uygarlığındaki tanrı insanların (Dionysus, Mithras vd.) yerini aldığı için de; Petrus'un Yahve peygamberi İsa'sı kabul görmemiş, Pavlus'un tanrının oğlu Mesih İsa'sına kiliseye çevrilmiş pagan tapınaklarında tapılmış, aynı tarzda ve benzeri

söylemde İsa adına düzenlenmiş pagan ayinleriyle aynı ruhsal ibadet coşkusuyla İsa tapınması rağbet bulmuştur. İsa'nın dini, artık şeriata bağlı Yahudilerin değil, sadece İsa'ya tapan bütün ulusların (ruhsalların = putperestlerin) dini olmuştur.

NOTLAR

[1] “Pavlus 'Cephas' adında birinden bahseder. Bu, geleneksel olarak, havari Petrus olarak kabul edilir. Petrus'un adı esasında Simon idi, ama her İncilde farklı olaylarda İsa, Petrus'a kaya adını vermişti. Bu, Arami dilinde Cephas'tır ve Yunanca'da Petrus'tur. Cephas, Petrus ile aynı kişi midir? Pavlus, ayrıca mektuplarında bir kez bir Petrus'tan bahseder, ama Cephas ile Petrus'u aynı kişi saymaz. Havarilerin mektubu adlı eski bir Hıristiyan kutsal yazısı, on bir havarinin bir sıralaması ile başlar; bunlardan üçüncüsü Petrus ve sonuncusu Cephas adındadır, bu yüzden Cephas ile Petrus'un aynı kişi olmadığına dair bir Hıristiyan inanışı vardı. Cephas, Petrus'un bir başka adı olarak kabul edilse bile, bu, İsa'yı tanıdığı farzedilen Petrus mudur? Pavlus'un mektuplarında, onun Kudüs'te ve Antakya'da tanıştığı Cephas'ın, İsa'yı tanıyan, İncillerdeki Petrus olduğunu ileri süren hiçbir şey yoktur. Tarsuslu Aziz Pavlus, Yahudi yasasına uyma ve Musevi olmayan Hıristiyanlarla yemek yeme konusunda Cephas'a itiraz eder (Galatyalılara 2: 11). Ancak Pavlus, Cephas'ın İncillerdeki Petrus olması halinde, onun, İsa'nın günahkarlarla ve fahişelerle yiyip içtiğini ve kendisini, Yahudi Yasalarını ihlal ettiği şeklindeki eleştirilere karşı savunduğunu bilmiş olması gerektiği gerçeğinden bahsetmez (Markos 2: 17). Pavlus, Cephas'a ikiyüzlü der (Galatyalılara 2: 13). Ancak, Cephas eğer İncillerdeki Petrus ise, niçin Pavlus, onun Getsamane bahçesinde uyuyakalmış, tanrıyı küfürlerle üç kere inkar etmiş ve İsa'nın kendisi tarafından bile Şeytan'a benzetilmiş olduğu gerçeğini onun yüzüne karşı söylemez (Markos 8: 33). Öyleyse, Pavlus'un Cephas'ı hakkında gerçekten ne söyleyebiliriz? Sadece, onun Kudüs'teki Hıristiyan Yahudilerin bir lideri ve teoloji açısından Pavlus'un bir rakibi olduğunu söyleyebiliriz.” (Freke- Gandy, 2005; 202). “Cephas'ın Petrus ile özdeşleştirilmesi, yalnızca Yuhanna 1: 42'deki atıfa dayanır. Burada Petrus'e Cephas adı verilir ve daha sonra kendisinden bir daha bu şekilde bahsedilmez. Pavlus, Cephas adlı birinden beş kere bahseder ama onu asla Petrus ile özdeşleştirmez. Sadece bir kere Galatyalılar 7: 9'da Pavlus, Petrus adında birinden bahseder, ancak bu pasaj yakından incelendiğinde, aynı kişiye aynı cümle içinde niçin iki farklı ad verildiği sorusuyla başbaşa kalırız. Pavlus'un mektuplarında, onun bahsettiği Cephas'ın İncillerde Petrus'le ilgili olduğu iddia edilen İsa ile bir ilişkisi olduğu görüşünü destekleyecek hiçbir şey yoktur. Havarilerin Mektupları, Petrus ve Cephas'ı ayrı havariler olarak yazar” (Freke- Gandy, 2006; 292).

[2]“Ebionitler, hayvan kurban edilmesi sırasında ortaya çıkan kan dökülmesi olayının reddedilmesiyle ilgili olarak et yemekten uzak durmayı uygun gördüler. Tevrat pek çok yerde kan yemeyi yasaklıyordu. Çünkü Eski Doğu tasavvuruna göre canlı varlığın ruhu kanda bulunuyordu (Lev. 17: 11). Ebionitlere göre ise, kesimle hayvanın etinin kanı akıtmakla birlikte ancak yarım temizlenebiliyordu. Dolayısıyla da et yemek caiz değildi. Vejetaryenliklerini Tevrat Tekvin 9: 4'e dayandırıyorlardı: '*kanlı et yemeyeceksiniz çünkü kan canı/ruhu içerir*' emri, on iki soy boyunca tutulmuştu. Putlara sunulan kurban etlerinden yeme korkusu, buna bağlı olarak cinlerden korkmayı da peşinden getirdi. Çünkü cinlerin yiyeceklerle insanlara nüfuz ettiği tasavvurları, mutlak vejetaryenliği de beraberinde getirmiş

oldu. Petrus'u vejetaryen yapmışlardır, o sadece ekmek zeytinle yaşamıştı, aynı şekilde Yakup da riyazatla yaşıyordu ve ömrünü oruçla geçirmeye adanmıştı. İsa'nın kendisi de Ebionitler İnciline göre Pasah'da et yemeyi kendine yasaklayan bir vejetaryendi. Ebionit İsa'sı, Musa şeriatının bir yenileyicisi olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle kurban ibadeti yerilmekte ve reddedilmektedir. İsa, kanlı kurban sunmayı kaldırmıştır. Hayvan kurbanı Musa tarafından halkının katı kalpliliği sebebiyle bir süre için konmuştu, ama İsa tarafından kaldırıldı. Kanlı hayvan kurbanı yerine, o suyla takdisi/vaftizi koydu. Pavlus'u takiben kilisede gelişen Tanrı Oğlu'nun (İsa'nın) kurban edildiği, İsa'nın su ile vaftiz işlemiyle kurban kültü ateşini söndürdüğü düşünceleri, Hıristiyanlığı Yahudiliğin kurban ibadeti bağından kurtardı. Hayvan kurbanı merasimine/kültüne karşı düşmanlık, evveliyattaki gerçek Tevrat'ı ortaya çıkarma, ondaki yanlış metinlerden temizleme eğiliminden kaynaklanıyordu” (Schoeps, 2010: 72).

- [3] “Ebionitlerin asıl önemi, kim oldukları değil, ama onlar hakkında sonradan yaratılan fantezilerdir. Kudüs'te yaşadıkları için sonraki Hıristiyan Literalistler, onların, tarihsel İsa'nın ilk havarileri olduklarını iddia etmişlerdir. Ancak, ikinci yüzyılda, Hıristiyan Literalist Sardisli Melito ilk havarilerin soyundan olanları bulma umuduyla Kudüs'e gittiğinde, sadece, Hıristiyanlıkları, Ebionitlerin İncili, İbranilerin İncili, On iki Havarinin İncili ve Nasıralıların İncili gibi heretik kutsal yazılardan esinlenmiş olan Ebionit Gnostiklerini bulmuştur. Pavlus, mektuplarında bazı Ebionitlerin adlarından söz eder ve arada James adlı oldukça muhafazakar bir liderden 'Rabbin bir kardeşi' diye bahseder. Sonraki literalistler bunu kelime anlamıyla almışlar ve yalnızca tarihsel bir İsa'nın varolduğuna değil, ama aynı zamanda Pavlus'un onun kardeşini tanıdığına da inanmışlardır. Aslında 'Rabbin kardeşi' unvanı özellikle James'e ait olmayıp, birbirlerinden bahsetmek için Hıristiyan gnostikler tarafından kullanılıyordu. James'in Vahyi adlı gnostik eser, kesin olarak bize James'in İsa'nın kardeşi olmadığını söyler. James'in yalnızca tamamen ruhsal bir anlamda rabbin kardeşi olduğu söylenir.” (Freke- Gandy, 2006: 292) “Pavlus, tarihsel bir İsa'dan bahsetmese de, genellikle, İncillerde bahsedilen havarilerden ikisi olduğu farzedilen John'dan ve James'den bahseder. Pavlus, bize, John hakkında hiçbir şey söylemez, ama James'e Rab'bin kardeşi diye hitap eder; bu, bazen Pavlus'un tarihsel bir Christ'i (Mesih'i) kabul ettiğini kanıtlıyor olarak düşünülmür; çünkü Pavlus onun kardeşiyle tanışmıştır. Ancak insanların birbirlerine 'kardeşim' diye hitap etmesi, yaygın bir Hıristiyan adeti idi. Gnostik bir İncil'de, bilhassa, James'in sadece tamamen ruhsal bir manada rabbin kardeşi olduğunun söylendiği yazılmıştır” (Freke- Gandy, 2005: 202).

KAYNAKLAR

- BAUER, W. (1971), *Orthodoxy and Heresy in Earliest Christianity*, Philadelphia.
- BORNKAMN, G. (1973), *Pavlus*, Harper & Row, New York.
- BROCK, D.L. (2008), *Kayıp İnciller*, Haberci, İstanbul.
- BULTMANN, R. (1959), *Theology of the New Testament*, Scribner, New York.
- BURKITT, F.C. (1963), *Church and Gnosis*, Cambridge University Press, Cambridge.
- CHURTON, T. (1987), *The Gnostics*, London.
- COUCHOUD, P.L. (1939), *The Creation of Crist*, London.
- DARRELL, L.B. (2008), *Kayıp İnciller*, İstanbul.

- EFLATUN, (1950), *Cumhuriyet*, İstanbul.
- FREKE, T, Gandy P. (2005), *İsa'nın Gizemleri*, İstanbul.
- FREKE, T., Gandy P. (2006), *İsa ve Kayıp Tanrıça*, Ayna Yayınevi, İstanbul.
- FLORAMO, G. (2005), *Gnostisizm Tarihi*, İstanbul.
- GRANT, R.M. (1959), *Gnosticism and early Christianity*, New York.
- GROBEL, K. *The Gospel of Truth*, Black, London.
- GÜNDÜZ, Ş. (1999), *Sabiiler: Son Gnostikler*, Ankara.
- GÜNDÜZ, Ş. (2011), *Pavlus Hıristiyanlığın Mimarı*, Ankara.
- GÜNDÜZ, Ş. (1998), *Mitoloji ile İnanç Arasında*, Samsun.
- GÜNDÜZ, Ş. (1997), "Gnostik Mitolojide Düşüş Motifi ve Demiurg Düşüncesi", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 9.
- HANÇERLİOĞLU, O. (1977), *Felsefe Ansiklopedisi Kavram ve Akımlar*, İstanbul
- HARİS, G.H. (1999), *Gnosticism: Beliefs and Practices*, Sussex
- HOELLER, S.A. (2004), *Bilinmeyen Jung: Carl G. Jung'un Gnostik ve Gizemli Dünyası*, İzmir.
- JONAS, H. (2001), *The Gnostic Religion: The Message of the Alien God and the Beginnings of Christianity*, New York.
- KASSER, R. (2006), *The Gospel of Judas*, London.
- KENNETH, H. (2010), *Kayıp İncil'in Sırları*, İstanbul.
- KMŞ (2004), *Kutsal Kitap Eski ve Yeni Anlaşma (Tevrat, Zebur, İncil)*, İstanbul.
- LAYTON, B. (1987), *The Gnostic Scriptures*, New York.
- LOGAN, H.B. (1996), *Gnostic Truth and Christian Heresy: A Study in the History of Gnosticism*, New York.
- MARTIN, S. (2010), *Gnostikler: İlk Hıristiyan Sapkımlar*, İstanbul.
- MERCAN, Ş. (2003), *Gnostik İnciller: Binlerce Yıldır Vatikan'ın Yasakladığı İnciller*, İstanbul.
- ÖZEMRE, Y.Ö. (2002), *Toma'ya Göre İncil, Kaknüs*, İstanbul.
- PEARSON, B.A. (2007), *Ancient Gnosticism: Traditions and Literature*, London.
- PLATON, (1994), *Yasalar*, İstanbul.
- PLATON, (1997), *Timaios*, İstanbul.
- PLATON, (2001), *Phaidon*, İstanbul.
- SCHMITHALS, W. (1976), *Gnosticism in Corinth*, Abingdon, Nashville.
- SCHMITHALS, W. (1972), *Pavlus and The Gnostics*, Abingdon, Nashville.
- SCHOEPS, H. (2010), *Yahudi Hıristiyanlığı*, İstanbul.
- SCHWEITZER, A. (1942), *The Mysticism of Pavlus: The Apostle*, Harper & Brothers, New York.
- SEAN, M. (2010), *Gnostikler: İlk Hıristiyan Sapkımlar*, İstanbul.
- SMIHT, A.P. and HOELLER, S.A. (2007), *Gnostic Writings on the Soul*, New York.